

Mål- och budgetskrivelse 2025-2027

Teknikförvaltningen

Fastställt av tekniska nämnden

Framtagen av teknikförvaltningen

Datum 2024-03-29

Gäller 2025-2027

Ärendenr TN 2024/433

Version [1.0]

Mål och budget 2025 - 2027

Innehåll

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans	2
1.1 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027	2
1.2 Nämndens grunduppdrag	4
2 Mål	5
2.1 Förslag till nya mål	5
2.2 Revidering av befintliga mål	5
2.3 Beslutade mål	6
3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027	6
3.1 Driftbudget 2025-2027	6
3.1.1 Förslag till ramjusteringar	7
3.2 Kompensation för externa avtal	12
3.3 Kompensation för driftkostnadskonsekvenser av ny infrastruktur i exploateringsområden	12
3.4 Interna priser samt externa taxor och avgifter	13
3.4.1 Interna priser försörjningsverksamhet.....	13
3.4.2 Interna hyror	15
3.4.3 Taxor och prislistor	15
4 Investeringsförslag med motiveringar 2025-2029	17
4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet	17
4.1.1 Investeringspott.....	17
4.1.2 Investeringar i stadsmiljö, gator och vägar.....	18
4.1.3 Investeringar i fastigheter	24
4.1.4 Investeringar i hamnar	26
4.2 Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet	28
4.2.1 Investeringar VA	28
4.2.2 Investeringar avfall	36
4.2.3 Investeringar linjehamn	37
4.3 Investeringar för exploatering	39
4.4 Särskilda projekt	39

1 Verksamhetsbeskrivning samt bedömning av balans

1.1 Balans mellan uppdrag, mål och resurser 2025-2027

De effektiviseringskrav som ställts genom åren har inneburit ett allt snävare utrymme, främst för de anslagsfinansierade verksamheterna. Samtidigt finns stor och ökande efterfrågan på de tjänster som förvaltningen levererar. Teknikförvaltningen svarar för en betydande del av Region Gotlands klimatavtryck och att minska det är centralt. Att lyckas med det inom nuvarande ekonomiska ramar innebär stora utmaningar. Vissa satsningar innebär också initiala merkostnader för att kunna uppnå en effektivare verksamhet, vilket är särskilt tydligt när det kommer till digitalisering. Inom VA- och avfallsverksamheterna krävs investeringar och satsningar för att leva upp till ställda krav inom VA- respektive avfallsplanen samt det utökade uppdraget inom avfallsverksamheten. Stor investeringsverksamhet inom de avgiftsfinansierade verksamheterna innebär högre drift- och kapitalkostnader som kräver kostnadstäckning inom ramen för en godtagbar taxa. Ett stort tryck på nyutveckling får inte ske på bekostnad av att förvalta, bibehålla och vidareutveckla sådant som investerats i sedan tidigare. Fastighetsförvaltningen är en verksamhet som påverkats i hög grad av ökade kostnader för uppvärmning, el, VA och material. Den hyreshöjning som beslutats för 2024 innebär inte full kostnadstäckning vilket får till följd att underhållet av fastigheterna inte kan hållas på en önskvärd nivå vilket innebär att en underhållsskuld byggs upp som ska hanteras längre fram. En osäkerhetsfaktor för fastighetsförvaltningen avser åtagandet kopplat till flyktmottagande och finansiering av de kostnader som det medför.

Det högre kostnadsläget påverkar alla verksamheter inom teknikförvaltningen. Dels i den dagliga driften och dels när investeringar blir allt dyrare, vilket i sin tur ger högre kapital-kostnader för lång tid framöver. Investeringsbehovet är väldigt stort inom teknikförvaltningen och inom Region Gotland totalt sett. När det ekonomiska läget påtagligt har förändrats behöver prioriteringar göras, då det inte är möjligt att genomföra alla planerade investeringar inom ramen för de ekonomiska förutsättningarna de kommande åren.

Drygt hälften av anslaget inom förvaltningens anslagsfinansierade del avser kollektivtrafiken. Verksamheten har under en rad år varit underfinansierad och föreslagna åtgärder på utbudsminskning har inte accepterats. Intentionerna i trafikförsörjningsprogrammet har inte kunnat uppfyllas. Att utveckla den allmänna kollektivtrafiken är ett viktigt uppdrag om det kollektiva åkandet på ön ska öka och miljöbelastningen som biltrafiken innebär ska minska. Den allmänna kollektivtrafikens ekonomi har fått förstärkning inför 2024 och ska därmed vara i balans med dagens trafikutbud. Avtalet med kollektivtrafikoperatören BIVAB innehåller indexklausul som innebär att kostnaden räknas upp årligen vilket kräver motsvarande ramjustering. För att uppnå målet om att öka kollektivtrafikens marknadsandel årligen för att nå 10 procent år 2027 krävs att den föreslagna förändringen av nytt stadslinjenät genomförs inom planperioden. Det förändrade stadslinjenätet innebär en utökning av trafiken och den merkostnaden kan inte rymmas inom dagens anslagsram. Den ekonomiska obalansen avseende samhällsbetalda resor har blivit större. Kostnaderna har ökat till följd av högre priser i det nya taxiavtalet samtidigt som efterfrågan ökat. Intäkterna har inte ökat i motsvarande utsträckning.

En central fråga för Region Gotland är hur den framtida vattenförsörjningen långsiktigt ska säkras. Inom VA-området är konflikten tydlig mellan behovet av att reinvestera och ta om hand befintlig struktur samtidigt som kommunalt vatten- och avlopp ska kunna erbjudas nya abonnenter på nya platser. Utmaningen med bland annat gamla ledningsnät är inte unik för Gotland men förhållandevis unik är Gotlands berggrund och hur grundvatten skapas och behöver skyddas. Exploateringsverksamhetens behov och behovet av ökat bostadsbyggande konkurrerar om samma resurser inom VA som den ordinarie VA-verksamheten. Att prioritera hur VA-verksamhetens finansiella och personella resurser ska disponeras är av högsta vikt för att i möjligaste mån parera för målkonflikter.

Exploateringsverksamheten och målsättningarna om ökat bostadsbyggande kräver resurser och deltagande från teknikförvaltningen. För att möta dessa behov behövs fastställda planer och upparbetade gränssnitt hur resurser ska avropas, när och i vilken omfattning. De resurser som efterfrågas är i många fall svårrekryterade och framförhållning och god planering krävs. Omfattningen av stadsutvecklingsprojektet Visborg gör att satsningen kommer att vara mycket resurskrävande under lång tid framöver. Finansieringsfrågan om hur de stora investeringskostnaderna inom VA och dagvattenhantering för att exploateringen ska kunna genomföras kvarstår. En viktig fråga att ta hänsyn till är en långsiktigt hållbar utveckling av VA-taxan.

Avfallsverksamheten, som till största delen finansieras med avgifter enligt avfallstaxan, har under en rad år varit underfinansierad. Verksamheten har haft ett negativt eget kapital under en lång tid. Under 2023 fattade regionfullmäktige beslut om att skriva av det ackumulerade underskottet. Det var ett välkommet beslut som innebär förbättrade förutsättningar för en ekonomi i balans för avfallsverksamheten. Ett flertal åtgärder har vidtagits och kommer att vidtas för att kartlägga kostnadsdrivande faktorer och genomföra åtgärder för att uppnå det ekonomiska målet om full kostnadstäckning. Utfallet för 2023 var positivt, 1,1 miljoner kronor. Det kommunala avfallsansvaret har utökats från 2024 till att omfatta även förpackningar. Tidigare har Förpackning och tidningsinsamlingen (FTI) haft ansvaret för insamling av förpackningsavfall. Det första steget har inneburit att alla återvinningsstationer nu är i Region Gotlands regi från 1 januari 2024. Samtidigt pågår förberedelsearbetet för införande av hushållsnära insamling av förpackningar och insamling på populära platser. Det utökade ansvaret för med sig investeringsbehov i system och utrustning. Enligt 9 kap Förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar kommer kommunerna att ges ersättning. Enligt formeln för ersättning till kommunerna har man använt sig av SKR:s klassning, där Gotland inte är klassat som glesbygd med turistnäring, vilket skulle ge mer i ersättning och är sannolikt en mer korrekt beskrivning av de utmaningar som Gotland har under sommarhalvåret. Därför räknar avfallsavdelningen inte med att bli fullt ut kompenserade för det obligatoriska införandet av fastighetsnära insamling av förpackningsavfall, varför cirka 50 procent av kostnaden sannolikt måste finansieras genom höjning av avfallstaxan.

Inom teknikförvaltningen finns de verksamheter som har allra störst miljö- och klimatpåverkan inom Region Gotland. För att förvaltningen ska ha möjlighet att nå de beslutade miljömålen som finns beskrivna i både Vårt Gotland 2040, genomförandeprogrammet för miljö, klimat och energi samt tekniska nämndens egna mål i verksamhetsplanen, måste investeringar i mer miljövänliga alternativ göras. Alternativ som är mer miljövänliga och vars användande innebär lägre utsläpp för Region Gotland innebär inte sällan en högre kostnad i inköp och drift. Den ökade kostnaden måste förstås i ljuset av värdet som motsvarande utsläppsminskningar ger, och i relation till måluppfyllnaden av

de miljömål som Region Gotland som helhet har beslutat och är ansvariga för. Om inte högre kostnader för miljömässiga alternativ ryms i budgeten kommer teknikförvaltningen, och därmed Region Gotland, få mycket svårt att leverera på de mål som politiken beslutat om inom ekologisk hållbarhet. Miljö- och klimatfrågorna engagerar medarbetarna på teknikförvaltningen, som gemensamt är fast beslutna att förflytta organisationen mot mindre utsläpp och mer miljövänlig verksamhet. Alla förvaltningens fordon och arbetsmaskiner med hemvist på Skarphäll som tidigare tankades med diesel tankas nu med HVO100. Förändringen innebär en utsläppsminskning med 80 procent jämfört med diesel.

Under 2023 har Region Gotland tagit fram en klimatanpassningsplan i syfte att identifiera åtgärder för att klimatsäkra samhället mot skyfall, havsnivåhöjningar och erosion. Många av de åtgärder som rapporten pekar på är direkt belastande för teknikförvaltningens budget, exempelvis inom utökad dagvattenhantering, anpassade gator och utökade grönytor samt åtgärder som syftar till att anpassa Region Gotlands fastigheter. Dessa åtgärder kommer behöva implementeras skyndsamt för att vara på plats i tid för att skydda samhället mot de kommande klimatförändringarna och klimatanpassning kommer behöva tas i beaktande i investeringsbudgeten framöver.

Oroligheter i omvärlden kräver ett ökat fokus på kris, beredskap och säkerhet. Ökade krav i regelverk gör att förvaltningen måste se över hur man planerar och resurssätter för att på bästa sätt kunna möta upp de ökade kraven. Teknikförvaltningen ser att det behöver ligga ett ökat fokus på förvaltningens förmåga att klara kriser och verksamhetsstörningar då förvaltningen bidrar till att stärka Region Gotlands förmåga att hantera olika samhällsstörningar genom att fullgöra våra uppdrag för medborgarna inom hela samhällssektorn; vägar, vatten, avfall, fastigheter, miljö, transporter, och försörjning. Flera av teknikförvaltningens verksamheter har riktlinjer och lagkrav från nationella myndigheter att upprätta och kunna tillämpa olika typer av kris- och beredskapsplaner. Resurser behövs för att hålla samman arbetet och skapa struktur för de olika verksamheternas arbete inom området.

1.2 Nämndens grunduppdrag

Med medborgare och näringsliv i centrum förvaltar och utvecklar teknikförvaltningen infrastruktur med hög driftsäkerhet med inriktning mot ett hållbart samhälle. Tillsammans med regionstyrelseförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen arbetar teknikförvaltningen med att skapa en effektiv, kvalitetssäkrad och hållbar samhällsbyggnadsprocess på Gotland som möter våra boende, besökare och företagares behov idag och i framtiden.

På uppdrag från tekniska nämnden svarar förvaltningen för drift, underhåll och utveckling av verksamheter inom områdena fastigheter, vatten- och avlopp, avfall, gata- väg och stadsmiljö samt hamnar och kollektivtrafik. Förvaltningen tillhandahåller försörjningstjänster för Region Gotlands verksamheter och ansvarar för hjälpmedelscentralen.

Förvaltningen har cirka 540 medarbetare som medverkar till att yttre och inre miljöer och viktiga samhällsfunktioner inom en mängd områden sköts på bästa möjliga sätt inom ramen för de resurser som finns tillgängliga. Verksamheterna ska drivas kostnadseffektivt utifrån beslutade mål och med målsättningen att skattebetalarnas pengar används på bästa sätt.

Teknikförvaltningens verksamheter finansieras genom avgifter, hyresintäkter och skattemedel med en beräknad totalomsättning på drygt 1,5 miljarder kronor för 2024 med målsättning om ett nettoresultat i balans.

Med avstamp i Region Gotlands värderingar; delaktighet, förtroende och omtanke utvecklar teknikförvaltningen löpande verksamheten i ett kontinuerligt förbättringsarbete. Detta görs med fokus på våra kunder, effektivitet i våra uppdrag samt genom proaktivitet och tydlighet. Förvaltningen arbetar strukturerat med att utveckla och förbättra kontakten med medborgare och näringsliv bland annat genom dialoger, enkäter och workshops samt samverkar och hittar nya samarbetsytor över förvaltningsgränsen. Förvaltningens kunder är boende och besökare på ön samt Region Gotlands övriga förvaltningar, näringslivet och andra aktörer i det gotländska samhället.

2 Mål

Tekniska nämnden har under 2023 arbetat intensivt tillsammans med förvaltningen för att ta fram bra och tydliga mål att föreslå för regionfullmäktige. Arbetet har skett i dialog och genom workshops och resulterat i målförslag inom områdena vatten, kollektivtrafik och avfall. Beslut togs i regionfullmäktige i juni och förvaltningen har därefter tagit fram en verksamhetsplan och en tillhörande aktivitetsplan. Den senare med övergripande aktiviteter kopplat till nämndens nämndspecifika mål och Region Gotlands koncerngemensamma mål. I framtagandet av aktiviteter har förvaltningens ledningsgrupp, samtliga förvaltningens medarbetare och för första gången också medborgare på Gotland kommit med förslag. Det har resulterat i att över hälften av aktiviteterna i aktivitetsplanen är idéer från medarbetare och medborgare.

Samtliga mål som beslutats för tekniska nämnden är modiga och högt satta och det kommer att krävas hårt arbete men också tålamod för att se resultat då målen handlar om beteendeförändrande insatser. Kollektivtrafikens ansträngda ekonomiska läge innebär att utrymme just nu saknas för att genomföra nödvändig förändring av såväl stads- som regiontrafiken, ekonomisk prioritering från nämnden är därför nödvändig om målet inom kollektivtrafiken för mandatperioden ska uppnås.

2.1 Förslag till nya mål

Eftersom Region Gotlands nya styrmodell med tillhörande mål började gälla i januari 2024 är det för tidigt i processen att ta fram nya mål. För tekniska nämnden föreslås därför inga nya nämndspecifika mål för perioden.

2.2 Revidering av befintliga mål

Tekniska nämnden föreslås ingen revidering av befintliga mål.

2.3 Beslutade mål

Mål

Andelen medarbetare inom Region Gotland som kan rekommendera sin arbetsplats till andra ska årligen förbättras

Region Gotland har en myndighetsutövning, i förhållande till företag, där nöjdhetsindex ökar årligen per myndighetsområde och är högre än riksnittet år 2027

Region Gotlands koldioxidutsläpp ska minska årligen. Under perioden 2024- 2027 ska den genomsnittliga minskningen uppgå till 15 procent per år

Öka antalet invånare i ålder 20-64 med minst 1 000 till mandatperiodens slut

Minska mängden tidningar och förpackningar i hushållens restavfall årligen och med totalt 25 kilo per hushåll under perioden 2024-2027

Minska vattenförbrukningen per person årligen och med totalt 20 procent per person under perioden 2024-2027

Öka kollektivtrafikens marknadsandel årligen för att nå 10 procent år 2027

3 Behov och prioriteringar av resurser 2025-2027

3.1 Driftbudget 2025-2027

Teknikförvaltningens verksamhet är bred och omfattande. Dagens driftåtagande samsas med en stor investerings- och utvecklingsverksamhet. Högt ställda krav såväl internt som externt ställer stora krav på prioriteringsförmåga och ekonomistyrning. Detta till trots lämnas nedan en rad förslag till ramjusteringar från 2024 för att möjliggöra leverans i enlighet med inriktning och planer.

Teknikförvaltningens ekonomi består av anslagsenheter, resultatenheter och avgiftsfinansierade verksamheter. Det innebär att endast en mindre del av ekonomin finansieras direkt med skattemedel. Av 2024 års budgeterade kostnader om 1 788 miljoner kronor finansieras 249 miljoner kronor direkt av skattemedel vilket motsvarar 14 procent. 26 procent finansieras med intäkter i den avgiftsfinansierade verksamheten som är verksamheter som direkt finansieras med, i huvudsak, externa taxor och avgifter. Resultatenheterna finansieras med intäkter från Region Gotlands övriga verksamheter och intäkterna där finansierar 49 procent av 2024 års kostnader. Resterande 11 procent är övriga intäkter i den anslagsfinansierade verksamheten och utgörs bland annat av externa intäkter såsom exempelvis markupplåtelse, biljettintäkter i kollektivtrafiken, egenavgifter för färdtjänst och sjukresor, hamnavgifter men även interna intäkter för sålda tjänster såsom kundtjänst, projektledning med mera.

En effekt av det oroliga omvärldsläget har varit att priserna på byggmaterial, bränsle, energi med mera ökat påtagligt. Detta påverkar dels teknikförvaltningens verksamhet direkt men också regionens verksamhet framöver då materialpriserna innebär högre investeringsutgifter och därmed högre hyreskostnader för fastighetsförvaltningens hyresgäster. Även de ökade bränsle- och elkostnaderna innebär att det ekonomiska handlingsutrymmet minskar. Säkerhetsläget i Europa kommer med all säkerhet fortsatt ha stor påverkan på ekonomin på en rad olika sätt och kommer att innebära att prioriteringar måste göras utifrån nya förutsättningar.

Tabell 1: Budget och utfall (drift) 2022-2024 (tkr)

	Budget 2023	Utfall 2023	Avvikelse 2023	Utfall 2022	Budget 2024
Intäkter	1 407 492	1 536 833	129 341	1 432 960	1 539 055
Kostnader	-1 631 953	-1 731 739	-98 570	-1 660 312	-1 787 637
Årets resultat	-224 461	-194 905	30 771	-227 352	-248 582

Huvuddelen av teknikförvaltningens anslagsram disponeras av park- och trafikavdelningen som inrymmer kollektivtrafik-, park-, trafik/gata- samt fordons- och anläggningsenheterna. Avdelningens totala ram uppgår 2024 till 220,2 miljoner kronor varav 130,5 miljoner kronor avser kollektivtrafiken. Underhållsbehoven av hållplatser inom den allmänna kollektivtrafiken är stort efter många år av uteblivet underhåll. Detsamma gäller för infrastruktur inom trafikområdet. Att komma tillräta med eftersatt underhåll kräver utökade resurser för att klara de utökade kapitalkostnaderna som investeringarna för med sig.

3.1.1 Förslag till ramjusteringar

De förslag till ramjusteringar som bidrar till måluppfyllelse av Region Gotlands och tekniska nämndens miljö- och klimatmål har märkts ut med denna symbol 🌱.

Samordningsresurs för kris- och beredskapsfrågor

Kraven på strukturerat arbete kopplat till kris- och beredskapsfrågor har ökat högst väsentligt till följd av det förändrade omvärldsläget. Samtliga av teknikförvaltningens verksamheter behöver ta fram kontinuitetsplaner, risk- och sårbarhetsanalyser samt skydds- och säkerhetsanalyser. Det behöver skapas struktur och arbetssätt för att säkerställa att frågan löpande hanteras i enlighet med gällande regelverk. För att stödja verksamheterna behövs en samordnande resurs och ramförstärkning om 800 000 kronor .

Utökade resurser projektledning

För att kunna resurssätta planerade investeringsprojekt inklusive exploateringsverksamhetens projekt behöver projektavdelningen utöka med två projektledare. Direkta lönekostnader belastar investeringsprojekten men tillkommande indirekta kostnader såsom exempelvis kompetensutveckling, telefoni, arbetsplats med mera kräver ramtillskott om 100 000 kronor.

Offentliga toaletter

Inför 2022 gjordes ny upphandling för skötsel av de offentliga toaletterna. En viktig ingång var att städning behövdes mer frekvent för att standarden skulle vara godtagbar för de som nyttjar toaletterna. Även nya rutiner för rondering med kontroll av toaletterna av vaktbolag infördes. Satsningen har slagit väl ut och antalet synpunkter på bristande städning har minskat påtagligt. Det här har medfört högre kostnader och den anslagsram som disponeras för ändamålet är inte tillräcklig. Förvaltningen räknar med att kostnaderna, avseende städ och reparationer, försätter att stiga till 2025. Därför behöver anslaget utökas med 400 000 kronor, från 1,8 miljoner kronor till 2,2 miljoner kronor.

Särskild kollektivtrafik

Den särskilda kollektivtrafiken är underfinansierad främst med anledning av att nyttjandet har ökat. De som nyttjar färdtjänst och sjukresor åker oftare och längre sträckor än tidigare. Utöver det begärdes ingen indexuppräknning för särskild kollektivtrafik 2023, samtidigt som

kostnaderna ökade mer än vanligt. För att möta resursbristen behöver särskild kollektivtrafik tillskjutas ytterligare medel. För att täcka dagens kostnader krävs ramtillskott om 8 miljoner kronor. Tillförs inte medel krävs andra åtgärder för att minska kostnaderna alternativt höja intäkterna. Exempel på åtgärder är:

- Begränsa öppettider för färdtjänsten till att motsvara den för allmänna kollektivtrafiken.
- Göra det möjligt för individer med färdtjänsttillstånd att åka gratis i allmänna kollektivtrafiken.
- Ta bort omvägstiden för färdtjänst (ökar möjligheten till samplanering av resor).
- Avskaffa arbetsresekortet.
- Avskaffa möjlighet till resor i annan kommun/län.
- Höja egenavgiften till att motsvara 20-25 procent av resans kostnad

Ökat resursbehov på grund av ökad exploateringstakt

De förslag som exploateringsplanen för med sig innebär behov av mer resurser inom trafik- och parkplanering som bidrar med sakkunskap i planerade exploateringsprojekt. Dessa resurser är nödvändiga för att kunna genomföra planerade exploateringsprojekt. Av samma anledning vittnar även planenheten om markant större behov av stöd för att kunna möta kraven i exploateringsplanen. Detta sammantaget innebär ett behov av ytterligare två trafikingenjörer och en landskapsarkitekt, vilket motsvarar en kostnad om 2,6 miljoner kronor.

VA-rådgivare

Både teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen ser ett behov av att kunna erbjuda en oberoende rådgivningsfunktion inom VA för att vägleda fastighetsägare i att välja den VA-lösning som passar dem och utifrån de förutsättningar som gäller för det geografiska läget, det vill säga regional VA-anslutning eller någon form av enskild lösning. Inom samhällsbyggnadsförvaltningen är denna typ av rådgivning skattefinansierad vilket medför ett äskande om 500 000 kronor för halva tjänsten samtidigt som den inom teknikförvaltningen kan finansieras inom VA-kollektivet. Det här innebär att endast samhällsbyggnadsförvaltningen behöver en utökad ram för detta uppdrag

Trafikingenjör med särskild kompetens inom belysning

Vid en kartläggning av belysningen i Visby innerstad har konstaterats att anläggningen (kablar och stolpar) har passerat den tekniska livslängden. Den belysningsanläggning som idag finns i Visby innerstad är från början av 1900-talet och utgör en viktig del i den kulturmiljö som återfinns inom Visbys världsarv. Sedan anläggningen togs i bruk har flertalet förändringar och reparationer gjorts som nu har lett till belysningsanläggningen idag består av olika tekniska lösningar och material på stolpar och armaturer. Totalt finns cirka 850 ljuspunkter placerade i eller i närheten av innerstaden som nu behöver bytas ut. Därför pågår framtagande av ett belysningsprogram som syftar till att säkerställa en god och enhetlig belysning som bidrar till att skapa en hållbar och attraktiv innerstad utan att förvanska kulturmiljön. Om dagens anläggning inte förnyas finns det risk att delar av anläggningen kommer att behöva släckas ner eller tas ur bruk då normala felavhjälpande drift- och underhållsåtgärder inte längre räcker till. Park- och trafikavdelningen ansvarar för att bistå med sakkunskap i projektet. Utöver detta stora projekt finns omfattande behov av att se över och reinvestera i belysning över hela Gotland och även trafiksignaler, vilket kommer att innebära behov av resursförstärkning i form av en trafikingenjör med särskild kompetens inom belysning, vilket innebär en kostnad om 850 000 kronor per år. Då belysningsprojektet förväntas pågå i tio år krävs en permanent ramjustering.

Elsäkerhetsansvarig

För att följa elsäkerhetsverkets nya föreskrifter om elsäkerhet krävs utökade resurser som delas mellan flera avdelningar inom teknikförvaltningen. Initialt är bedömningen att utökning med en resurs behövs, där park- och trafikavdelnings andel motsvarar 11 procent av en tjänst, vilket motsvarar 100 000 kronor. Det finns tveksamheter kring om denna delade lösning kommer att rymma resursbehovet kopplat till de ökade kraven i föreskrifterna, men det kan ses som ett första steg. Resursen anställs hos fastighetsförvaltningsavdelningen.

Saneringskostnader

Flera nyinvesteringar i stadsmiljö, gator och vägar innebär saneringskostnader som belastar driftbudgeten. Även återställande av mark innebär ofta saneringskostnader. Hur stora dessa kostnader blir är beroende av omfattning och typ av föroreningar i marken och även storleken på pågående investeringar. Detta innebär ett behov utökad budgetram. En budget motsvarande 3 miljoner kronor per år kan ge ett handlingsutrymme att planera och prioritera investeringar och återställande av mark. Kostnaden är baserad på investeringsramen motsvarande 30 miljoner och motsvarar 10 procent av denna. 2023 var kostnaden för sanering av Kolonigatan i Visby 4,5 miljoner kronor. För Slite lekpark och Kallisbryggan pågår utredning av saneringsbehovet och vilka kostnader det medför. Utöver det kommer saneringskostnader inom beläggningsprogrammet. I framtida planering av investeringar och återställande av mark ska alltid markförhållanden kontrolleras för att kunna planera kostnaderna för eventuella saneringsåtgärder.

Förbättringar luftkvalitet - PM10

I Visby är luftkvaliteten i grunden god, men vägtrafiken ger ökade partikelhalter under torra perioder på våren innan städning har utförts. Region Gotland behöver säkerställa att tillräckliga satsningar görs för att klara kraven i miljökvalitetsnormen. Det innebär att fortsätta med de åtgärder som ska utföras enligt åtgärdsprogrammet, samt aktivera vissa ytterligare åtgärder eftersom de primära åtgärderna inte har visat sig tillräckliga. Inom EU pågår ett arbete med att skärpa gränsvärdena för luftkvalitet, eftersom även lägre halter av luftföroreningar påverkar hälsan negativt. En kommande förändring av gränsvärdena till en lägre nivå är sannolikt aktuellt, vilket skärper behovet av åtgärder.

Om den primära halkbekämpningsmetoden fortsätter att vara att tillföra någon form av grusmaterial till vägarna och om en investering i vacuumstädmaskin för uppsamling av PM10 blir aktuellt för utökad städning i Visby behövs utökad bemanning med en säsongsanställd chaufför. Kostnaden beräknas till 350 000 kronor. Om primär halkbekämpning genom saltlake blir aktuellt kommer driftsmedel att krävas för inköp av salt och blandning till en kostnad om 1,4 miljoner kronor. En sådan lösning för halkbekämpning innebär att kostnaden för granit blir lägre och nettokostnadsförändringen uppgår då till 400 000 kronor.

Mätningen av luftkvaliteten behöver utökas för att få bättre underlag för vidare åtgärder, bland annat mätningar på fler av Gotlands tätorter. De partiklar som uppmäts behöver även analyseras genom provtagning för att fastställa arten av partiklar, vilket krävs som underlag för att avgöra vilka åtgärder som är de mest effektiva. Ytterligare mätare kostar 250 000 kr per år och en provtagning kostar 600 000 kr.

Utveckling av stadslinjenätet för den allmänna kollektivtrafiken

Den planerade utvecklingen av stadslinjenätet kommer att innebära behov av fler bussar och även fler körda kilometer. Den totala ökningen av driftskostnaden kommer att uppgå till 8 miljoner kronor per år från det tillfälle då det nya nätet trafikeras. Beräkningarna utgår från att det kommer att ske vid byte till sommartidtabell 2026. 6,8 miljoner kronor avser kostnad för fler körda kilometer och 1,2 miljoner kronor avser kostnad för fler fordon.

Ökade kapitalkostnader

Anslutning till flygplatsen

För att förbättra tillgängligheten till Visby flygplats genomförs ett investeringsprojekt med gång- och cykelväg från Lummelundsväg till flygplatsen samt uppförande av en cirkulationsplats på Lummelundsväg mot flygplatsen. Investeringen är finansierad men kommer att innebära ökade kapitalkostnader 2025 motsvarande 450 000 kronor och från 2026 motsvarande 500 000 kronor per år vilka kräver ramtillskott.

Cirkulationsplats Östra Hansegatan

Under 2024 färdigställs en cirkulationsplats på Östra Hansegatan. Investeringen är finansierad men kommer att innebära ökade kapitalkostnader från 2025 motsvarande 150 000 kronor per år som behöver finansieras med ett ramtillskott.

Kopparsviksbron

Investeringen i gångtrafiklösning till kryssningskajen, den så kallade Kopparsviksbron, kommer medföra kraftigt ökade kapitalkostnader. Under 2025 kommer kapitalkostnaderna uppgå till 1,7 miljoner kronor och för 2026 kommer kapitalkostnaderna att uppgå till 2,7 miljoner kronor. Bron innebär även ökade driftkostnader vilka beräknas uppgå till 200 000 kronor per år.

Belysning innerstaden

Detta omfattande investeringsprojekt kommer att få kapitalkostnadskonsekvenser från 2025 som sedan ökar årligen, från 400 000 kronor år 2025 till 2,9 miljoner kronor 2029. Projektet är tioårigt, vilket innebär att kapitalkostnadsökningarna kommer att fortsätta öka fram till 2034.

Säkerhetsåtgärder i offentliga miljöer

Kapitalkostnaderna för säkerhetsåtgärder i den offentliga miljön i Visby kommer att uppgå till 150 000 kronor år 2025 och därefter öka årligen till 900 000 kr från 2028 och framåt.

Brygga Kallis

Investeringsmedel för brygga vid kallbadhuset är beviljade sedan tidigare och kapitalkostnader kommer att falla ut 2025 motsvarande 200 000 kronor per år och därefter med 250 000 kronor per år.

Allmän kollektivtrafik - investeringar i hållplatser

Gotlands kollektivtrafik har under många år lidit av att anslaget inte varit tillräckligt för att möjliggöra underhåll och förbättringar i infrastrukturen. Det har saknats en långsiktig plan hur infrastrukturen, med cirka 450 hållplatser och cirka 900 hållplatslägen, ska förnyas och underhållas. Nu finns en framtagen och beslutad hållplatshandbok som är ett strategiskt dokument som utgör stöd och vägledning för de åtgärder som krävs. Gotlands kollektivtrafik har nu framför sig ett omfattande arbete med att komma ikapp med det som inte gjorts tidigare och lyfta infrastrukturen till den nivå som resenärer kan förvänta sig.

Kapitalkostnaderna för kollektivtrafikens investeringar som inte avser utvecklat stadslinjenät uppgår till 350 000 kronor år 2025 för att sedan öka årligen till 1 850 000 kronor år 2029 och behöver finansieras med en utökad anslagsram.

Allmän kollektivtrafik - investeringar till följd av nytt stadslinjenät

Det nya stadslinjenätet innebär att ett antal nya hållplatser behövs och kapitalkostnaderna med anledning av utbyggnaden av stadslinjenätet uppgår till 400 000 kronor 2025, 1 550 000 kronor år 2026 och 2 175 000 kronor år 2027 vilka inte ryms i dagens anslagsram.

Åtgärder halkbekämpning, PM10

Investering i vacuumstädmaskin alternativt blandare för saltlake innebär ökade kapitalkostnader om 500 000 kronor 2025 och därefter 800 000 kronor vilka kräver ramtillskott.

Tabell 2: Begäran om ramtillskott (tkr)

Ändamål	2025	2026	2027
Driftskostnader			
Samordningsresurs kris- och beredskapsfrågor	800	800	800
Utökade resurser projektledning	100	100	100
Offentliga toaletter	400	400	400
Särskild kollektivtrafik	8 000	8 000	8 000
Nytt stadslinjenät allmän kollektivtrafik 		4 000	8 000
Ökad exploateringstakt	2 600	2 600	2 600
Trafikingenjör med särskild kompetens inom belysning	850	850	850
Elsäkerhetsansvarig	100	100	100
Saneringskostnader 	3 000	3 000	3 000
Luftkvalitet PM10 (ändrad halkbekämpning) 	400	400	400
Luftkvalitet PM10 (mätning och provtagning) 	850	850	850
Ökade driftkostnader Kopparsviksbron	200	200	200
Kapitalkostnader			
Anslutning flygplatsen	500	600	600
Cirkulationsplats Östra Hansegatan	150	150	150
Kopparsviksbron	2 000	3 000	2 950
Belysningsprogram Visby innerstad	450	1 150	1 850
Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer	150	450	750
Brygga Kallis	200	250	250
Åtgärder halkbekämpning, PM10	500	750	750
Allmän kollektivtrafik - investeringar i hållplatser	350	1 050	1 450
Allmän kollektivtrafik - investeringar till följd av nytt stadslinjenät	400	1 550	2 175
Summa	22 000	30 250	36 225

3.2 Kompensation för externa avtal

Teknikförvaltningen har flera externa avtal med årlig prisuppräknning. Enligt anvisningarna medges kompensation för externa avtal om indexregleringar innebär kostnadsökningar i anslagsfinansierad verksamhet. I tabell 3 nedan redovisas beräknade effekter av de externa avtal som indexuppräknas.

Park- och trafikavdelningen har flera externa avtal som avser inhyrning av maskiner och fordon samt transporter för att utföra gata-, väg-, parkuppdragen enligt avtal. Bland dessa tjänster ingår också den vinterväghållning som inte utförs i egen regi. Flera avtal har indexklausuler. 2023 var indexökningarna stora på grund av ökade bränslepriser och hög inflation. Detta innebar att leverantörer som inte tidigare åberopat rätten att indexreglera priser började med det. Denna utveckling bedöms bli kvarstående. Sammantaget innebär detta att kostnaderna ökar. De ökade kostnaderna till följd av indexuppräknningar beräknas till 260 000 kronor för år 2025.

Gällande särskild och allmän kollektivtrafik beräknas priserna öka med 3,2 procent med anledning av ökade bränslepriser och hög inflation. Detta motsvarar 1 270 000 kronor för särskild kollektivtrafik och 2 860 000 kronor för allmän kollektivtrafik.

Tabell 3: Kompensation för externa avtal (tkr)

Avtal	2025
Gata-, väg- och parkuppdrag inkl. vinterväghållning	260
Avtal allmän kollektivtrafik	2 860
Avtal särskild kollektivtrafik	1 270
Summa	4 390

3.3 Kompensation för driftkostnadskonsekvenser av ny infrastruktur i exploateringsområden

Flera pågående investeringsprojekt kommer att innebära ökade kapital- och driftskostnader för park- och trafikavdelningen. Driftskostnader kan vara svåra att förutse innan exploateringsområdena är färdigplanerade, och för samtliga områden görs därför en uppskattning baserad på tillgänglig information om respektive exploateringsområde. Äskade belopp i tabell 4 utgår från exploateringskalkyl för respektive projekt som redovisas i exploateringsplan och budget 2025-2029.

Tabell 4: Kompensation för driftkostnadskonsekvenser exploateringsverksamhet (tkr)

	2025	2026	2027
Järnvägen			
Kapitalkostnader	1 021	1 021	1 021
Driftskostnader	8	13	13
Gråbo			
Kapitalkostnader	507	1 133	1 800
Driftskostnader		200	400
Torslunden			
Kapitalkostnader	59	1 024	1 520
Driftskostnader		400	764
Industrimark Visby			
Kapitalkostnader	512	1 024	1 024
Driftskostnader		85	85
Visborg			
Kapitalkostnader	2 315	5 133	8 293
Driftskostnader			
Summa	4 422	10 033	14 920

3.4 Interna priser samt externa taxor och avgifter

3.4.1 Interna priser försörjningsverksamhet

Försörjningsavdelningen har idag en ekonomi där underskott inom områdena vaktmästeri och transport samt städ balanseras genom överskott inom hjälpmedelscentralen och varuförsörjningen. Framöver kommer varuförsörjningen behöva använda sitt överskott för att finansiera en ny lagerlokal samt ett nytt verksamhetssystem. Detta i syfte att möta förvaltningarnas önskemål om ökad förmåga till lagerhållning i syfte att bättre kunna hantera störningar i försörjningskedjor. Lokalkostnaden kommer samtidigt öka för hjälpmedelscentralen som framöver kommer nyttja den lokal som idag delas med varuförsörjningen själva. För att möjliggöra detta så är avdelningen i behov av att kostnadskompenseras inom områdena bärhustransporter, städmaterial och porto. Dessa områden har tidigare inte erhållit full kompensation för sin kostnadsutveckling med hänvisning till avdelningens övergripande positiva resultat. Det är av vikt att försörjningsverksamhetens kunder betalar för de varor och tjänster som köps enligt självkostnadsprincipen för just den varan/tjänsten vilket inte är fallet fullt ut med dagens prissättning.

Portokostnaderna finansieras med ett fast anslag från regionstyrelseförvaltningen. Anslaget har inte uppräknats sedan 2018 vilket har resulterat i utebliven kostnadstäckning enligt nedan.

Tabell 5: Intäkter och kostnader porto (tkr)

År	Intäkt	Kostnad	Nettoutfall
2017	3 400	4 044	-644
2018	3 700	4 080	-380
2019	3 700	4 514	-814
2020	3 700	4 685	-985

År	Intäkt	Kostnad	Nettoutfall
2021	3 700	5 207	-1 507
2022	3 700	6 108	-2 408
2023	3 700	6 273	-2 573

Försörjningsverksamheten bär kostnader för bemanning och transporter kopplade till bårhuset vid Visby lasarett. Ett avtal finns med hälso- och sjukvårdsförvaltningen som indexregleras årligen för ökade lönekostnader. Det är hälso- och sjukvårdsförvaltningen som sköter upphandlingen av transporttjänsten men kostnaden belastar försörjningsverksamheten. Bårhusverksamheten har varit underfinansierad sen 2019 och 2023 uppgick nettoutfallet till -424 000 kronor.

Beslutad prisuppräknings har inte varit tillräcklig för att täcka de senaste årens kraftiga prisökningar för förbrukningsmaterial inom städverksamheten. 2023 års budgetöverskridande avseende förbrukningsmaterial uppgick till 2,5 miljoner kronor vilket inte har kompenseras i prisuppräknings inför 2024.

Utöver dessa områden tillkommer sedvanliga uppräknings:

- Löneökning - avser ökade lönekostnader som resultat av årlig lönerrevision.
- Hyresförändring - Ökad internhyra enligt beslut.
- Ökade kostnader för transport - Kostnaderna för drivmedel och leasingavgifter för verksamhetens fordon har ökat under föregående år.
- Ny lastbil - Kompensation för driftkonsekvens till följd av utbyte av befintlig äldre lastbil.
- Ökade kostnader för förbrukningsmaterial - Kompensation för ökade kostnader för städmaterial under föregående år.
- OH-kostnader - Samtliga verksamheter inom teknikförvaltningen belastas med kostnader för förvaltningsledning och gemensam centrala funktioner. Kompensation äskas för årlig ökning av dessa OH-kostnader.
- Höjd internräntekostnader - Internräntan höjs från 2 till 2,5 procent inför 2025. Kompensation äskas för ökade internräntekostnader.

Tabell 6: Kostnadsökningar försörjningsverksamheten (tkr)

	2025
Löneökning (2,5 %)	2 600
Hyresförändring (1 %, justeras med beslutad internhyresförändring)	80
Ökade kostnader transport	350
Kapitalkostnader ny lastbil	250
Ökade kostnader förbrukningsmaterial (KPI 4,4 % december -23)	400
Indexuppräknings OH-kostnader (2,5 %)	20
Höjning av internränta	30
Justering av priser för underfinansierade verksamheter	
Bårhustransporter	450
Städmaterial	2 500
Porto	2 600
Summa	9 250

3.4.2 Interna hyror

Fastighetsförvaltningsavdelningens bedömning av den framtida kostnadsutvecklingen för drift av fastigheter visar på en nettoökning om 23,4 miljoner kronor inför 2025 vilket motsvarar behov av att höja internhyrorna med 4,9 procent.

Följande poster påverkar behovet av att höja internhyran:

- Kapitalkostnaderna ökar till följd av att internräntan höjs från 2 procent till 2,5 procent till 2024.
- Kostnaderna för reparationer har ökat till följd av högre priser på material och köpta tjänster. Ett högre kostnadsläge gäller också för försäkringar, larm och brandskydd.
- Kostnaderna för el förväntas öka och inför 2025 har 60 procent av förväntad elförbrukning kunnat låsas mot en fast prisnivå. Resterande del innebär rörligt elpris.
- Kostnaderna för personal ökar till följd av uppräkningsökningar av löner i lönerörelsen. Därutöver behövs förstärkning för att klara förändrad lagstiftning med krav på elanläggningsansvar och elektriker för att säkerställa drift av Visby lasarett.
- Fastighetsförvaltningsavdelningen har sedan tidigare justerat internhyran efter kostnadsläget. I beräkningarna av beloppen har förväntade kostnadsökningar och en inflation på över 2 procent använts.

Tabell 7: Förändrade kostnader och intäkter fastighetsförvaltning (tkr)

	2025
Höjd internränta	9 400
Avskrivningskostnader	100
Elkostnader	1 100
Reparationer	8 300
Försäkring/larm/brandskydd	700
Övrigt (personal m.m.)	4 000
Summa förändrade kostnader	23 600
Intäkter externa hyror	200
Summa förändrade intäkter	200
Nettokostnadsförändring = behov av höjd internhyra	23 400

3.4.3 Taxor och prislistor

- Avfallstaxa – avfallstaxan reviderades inför 2024 och höjdes med 11,1 procent avseende hushållsavfall för ett standardabonnemang och 15,6 procent på slamtaxan. Taxan innehåller indexklausul. Under 2024 ska en översyn av avfallstaxan och dess konstruktion genomföras. Det finns en obalans i taxan som behöver belysas och eventuellt justeras, bland annat är kostnaden för flerfamiljshus bland de dyrare i Sverige samtidigt som taxan för fritidshus är bland de billigaste. Taxan för villor ligger nära medelvärdet för avfallstaxa för villor. Justeringar kommer presenteras inför 2025. Kommande investeringar för ombyggnad av ÅVC, reinvesteringar i slamfordon och containers kommer innebära högre kapitalkostnader som innebär att avfallstaxan behöver justeras. ÅVC-investeringarna kommer att finnas med i

grundavgiften till taxan. Kapitalkostnader för reinvesteringar i fordon kommer innebära höjning av den del som berör slamavgiften. I samband med införandet av fastighetsnära insamling kommer kostnaderna för insamling av hushållens rest-och matavfall sannolikt att öka på grund av att entreprenörerna runt om i Sverige behöver investera i nya typer av fordon. FNI kommer delvis att vara finansierad av förpackningsbranschen, men i vilken utsträckning vet vi inte i dagsläget. Avfallstaxan kommer 2026 att behöva höjas för att täcka den ökade kostnaden för entreprenad och nya sopkärl. Avfallsavdelningen bedömer att avfallstaxorna i Sverige generellt kommer höjas på grund av införandet av FNI och kommer inte vara unikt för Gotland. Under 2024 kommer underlag för bedömning av taxehöjningen att finnas färdig.

- Taxa för Region Gotlands allmänna vatten- och avloppsanläggning, VA-taxa – normalt sker årlig indexuppräknings med KPI. VA-taxan för bruksavgifter höjdes inte till 2024 samtidigt som anläggningsavgiften höjdes med 6,5 procent. En simulering av intäkter och kostnader för 2025-2029 visar att taxan fortsatt behöver höjas varje år för att täcka de ökade kapitalkostnaderna. Höjningen gäller såväl för anläggningsavgiften som för bruksavgiften och bedöms uppgå till cirka 5-7 procent per år.
- Avgifter för vissa transportdispenser s.k. transporttillstånd - årlig indexuppräknings görs.
- Taxa för grävstillstånd - årlig indexuppräknings sker.
- Nyttoparkeringstillstånd (taxa för kommunala dispenser) - årlig indexuppräknings sker.
- Taxa för upplåtelse på offentlig plats (torghandelstaxa) - årlig indexuppräknings görs. Ett arbete pågår med att omarbete taxans konstruktion och samtidigt tas en generell riktlinje för markupplåtelse fram. Målet är att ta fram taxor som bättre speglar behov och efterfrågan och som är mer lättolkad, tydlig och transparent än dagens. Planen är att den nya taxan ska vara klar och tillämpas från 2025.
- Taxa för all kollektivtrafik inklusive färdtjänst och sjukresor - årlig indexuppräknings görs av egenavgifter för färdtjänst och sjukresor. Nytt taxesystem för den allmänna kollektivtrafiken har föreslagits och beslutet bereds för närvarande vid regionstyrelsen inför slutligt beslut av regionfullmäktige. Den nya taxeförslaget innehåller även en årlig indexuppräknings. Om det nya taxeförslaget bifalles kan det innebära att biljettintäkterna kommer att öka (baserat på faktiska biljettintäkter första kvartalet 2023 omräknat till nya biljettpriser) med 4-5 miljoner kronor per år. Denna prognos baseras även på en initial resandeminskning vid en prishöjning. Resandeminskningen tros däremot bromsas genom att även kostnader för resor med egen bil har ökat kraftigt på senare tid.
- Felparkeringsavgifter och avgifter för parkering på offentlig plats - indexparagraf saknas, då det leder till ojämna avgifter. Taxan för felparkeringsavgifter höjdes 2019. I dagsläget bedöms inget behov av att höja avgiften för parkering på offentlig plats.
- Hamntaxan - gällande Gotlands hamnar. Revideras årligen med index (KPI). Planen är att indexuppräknings avtalet för linjehamnen från 2025 och framåt. Möjligheten till indexhöjning utvärderas årligen i särskild ordning.

4 Investeringsförslag med motiveringar 2025-2029

Teknikförvaltningens totala investeringsbehov, exklusive infrastrukturinvesteringar i exploateringsverksamhet, för planperioden uppgår till 2 839 miljoner kronor. 1 232 miljoner kronor avser den skattefinansierade verksamheten och 1 607 miljoner kronor den avgiftsfinansierade.

Beslutad investeringsbudget för 2025 uppgår till totalt 468 miljoner kronor för teknikförvaltningens verksamheter. Nedan redovisas investeringsbehov för 2025 om totalt 503 miljoner kronor. Den största avvikelserna finns inom stadsmiljö, gator och vägar där budget för Kopparsviksbron (gångtrafiklösning kryssningskajen) äskas för 2025 istället för 2026 enligt beslutad plan. För perioden 2026-2028 redovisas förslag till utökade investeringsramar än vad som finns i beslutad plan.

De förslag till investeringar som bidrar till måluppfyllelse av Region Gotlands och tekniska nämndens miljö- och klimatmål har märkts ut med denna symbol .

Tabell 8: Sammanställning förslag investeringar 2025-2029 (tkr)

	2025 enl. budget	2025 nytt förslag budget	2026 Budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Skattefinansierad verksamhet						
Investeringspott	10 000	18 400	27 800	14 900	14 600	13 900
Stadsmiljö, gator & vägar	55 200	82 500	64 200	59 700	46 000	46 000
Fastigheter	141 500	131 500	176 500	155 500	165 500	175 500
Hamnar	8 000	8 000	14 000	8 000	5 000	5 000
Summa skattefinansierad verksamhet	214 700	240 400	282 500	238 100	231 100	240 400
Avgiftsfinansierad verksamhet						
VA	208 000	222 000	231 000	252 500	281 000	281 500
Avfall	33 000	11 500	89 000	18 000	600	600
Linjehamnen	12 000	22 800	53 000	58 500	40 000	45 000
Summa avgiftsfinansierad verksamhet	253 000	256 300	373 000	329 000	321 600	327 100
Totalt teknikförvaltningen	467 700	496 700	655 500	567 100	552 700	567 500

4.1 Investeringar i skattefinansierad verksamhet

4.1.1 Investeringspott

Investeringspotten inom den skattefinansierade verksamheten används för anskaffning av fordon och maskiner, investeringar inom kollektivtrafiken samt inventarier.

Investeringsutrymmet enligt plan rymmer inte de faktiska investeringsbehoven och därför begärs utökad ram enligt nedan redovisade behov. När investeringspotten sänktes för ett antal år sen var överenskommelsen med dåvarande ekonomidirektör att när förvaltningen stod inför större anskaffningar av fordon eller maskiner fick ansökan om tilläggsanslag göras. Priserna för fordon och maskiner har ökat påtagligt under de senaste åren och för att undvika frekventa ansökningar om tilläggsanslag behöver potten utökas.

Kollektivtrafikens investeringsbehov avser tillgänglighetsanpassningar, förbättring av hållplatser, pendlarparkeringar samt övriga investeringar som redovisas i trafikförsörjningsprogrammet. Gotlands kollektivtrafik har under många år lidit av att anslaget inte varit tillräckligt för att möjliggöra underhåll och förbättringar i infrastrukturen.

Det har saknats en långsiktig plan hur infrastrukturen, med cirka 450 hållplatser och cirka 900 hållplatslägen, ska förnyas och underhållas. Nu finns en framtagen och beslutad hållplatshandbok som är ett strategiskt dokument som utgör stöd och vägledning för de åtgärder som krävs. Gotlands kollektivtrafik har nu framför sig ett omfattande arbete med att komma ikapp med det som inte gjorts tidigare och lyfta infrastrukturen till den nivå som resenärer kan förvänta sig. Förhoppningen är att dessa åtgärder höjer kundnöjdheten och tillsammans med åtgärder inom linjenätet även bidrar till att fler gotlänningar hittar till bussen och börjar nyttja den i vardagen. Länsplanen gör det möjligt för Region Gotland att ansöka om statlig medfinansiering upp till 50 procent av totalkostnaden. Kapitalkostnaderna behöver finansieras med ramtillskott.

Investeringspotten för fordon och maskiner ska täcka investeringsbehoven från hamnverksamhet, väghållning, parkförvaltning och försörjningsverksamhet. Det finns behov av ny- och reinvesteringar med i många fall mer miljömässigt hållbara alternativ som innebär minskade utsläpp och som bidrar till uppsatta miljömål. Behovet har ökat till följd av att försörjningsavdelningens behov av fordon och maskiner nu har lagts in i potten samtidigt som priserna ökat påtagligt till följd av det oroliga omvärldsläget. Teknikförvaltningens maskinanskaffning är ett viktigt verktyg för att nå målen satta av regionfullmäktige kring skyndsamt klimatställning och sänkta utsläpp, genom att investera i moderna och miljövänliga maskiner som minskar klimatpåverkan. Endast ett fåtal fordon och maskiner som planeras köpas in under kommande år kräver fossila bränslen, så som diesel. Det handlar då om maskiner som ska användas i beredskapssituationer samt vissa fordonstyper som inte finns som fossilfria alternativ. Alla övriga maskiner och fordon kan ersättas med fossilfria alternativ. Miljösmarta och moderna maskiner är ofta dyrare än de fossila alternativen.

Med anledning av finns behov av utökning av investeringspottens del för maskinanskaffning från tidigare 5,3 miljoner kronor, till 9,5 miljoner kronor årligen.

Tabell 9: Förslag investeringspott, skattefinansierad verksamhet (tkr)

	2025 Förslag budget	2026 Förslag budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Fordon och maskiner 	9 500	9 500	9 500	9 500	9 500
Möbler Visborg	200	200	200	200	200
Kollektivtrafik, investeringar enl. hållplatshandbok 	4 200	6 200	2 500	2 200	1 000
Kollektivtrafik, nytt stadslinjenät 	4 500	11 900	2 700	2 700	3 200
TOTALT investeringspott	18 400	27 800	14 900	14 600	13 900
Fastställd budget/plan	10 000	10 000	10 000	10 000	-

4.1.2 Investeringar i stadsmiljö, gator och vägar

Investeringsbehoven inom området stadsmiljö, gator och vägar är stort. Ett flertal av nedan beskrivna investeringar behöver, förutom investeringsanslag, efter färdigställande ramtillskott för att finansiera kapital- och driftskostnader. De investeringar vars drift- och kapitalkostnader som kräver ramtillskott är:

- Investeringar för att förbättra luftkvaliteten i Visby
- Kopparsviksbron
- Vågbrytare strandpromenaden
- Belysningsprogram Visby innerstad

- Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer
- Anslutning flygplatsen
- Cirkulationsplats Östra Hansegatan
- Brygga Kallis

Reinvesteringar i stadsmiljö, parker och vägar

Park- och trafikavdelningen investerar årligen 30 miljoner kronor i befintlig infrastruktur. Kapitalkostnaderna för dessa investeringar ska finansieras inom ramen för befintlig driftsbudget. Dessa investeringsmedel fördelas under perioden enligt nedan.

Beläggningsprogram

Beläggningsprogrammet innebär att enligt plan belägga gator, vägar samt gång- och cykelvägar med ny ytbeläggning. Syftet med investeringarna är att standarden inte ska sänkas ytterligare på våra gator och vägar och för att säkerställa trafiksäkerheten. Det räcker inte enbart med felavhjälpande underhåll (lagning) utan behovet är stort att helt byta beläggning på flera vägsträckor. Om inte beläggningsprogrammet, som pågått sen 2020, fortsätter enligt plan ökar underhållsskulden och därmed även driftskostnaderna. Årlig investering inom ramen för beläggningsprogrammet uppgår till 10 miljoner kronor.

Enskilda vägar

Investeringarna syftar till att bibehålla standarden på belagda enskilda vägar med statsbidrag. De enskilda vägarna ägs av privata fastighetsägare samt, i vissa fall, delvis av regionen. Att utföra förbättringar på enskilda vägar med statsbidrag är ett frivilligt åtagande för regionen där drift- och underhållsåtgärder utförs på vägar där bidrag från Trafikverket står för en del av finansieringen. Investeringsbehovet uppgår till 1,5 miljoner kronor årligen och syftar till att bibehålla en godtagbar standard.

Trafikinvesteringar

Trafikinvesteringarna syftar till att förbättra trafiksäkerheten, tillgängligheten och bidra till bättre flöden. Investeringarna omfattar både investeringar och reinvesteringar i befintlig infrastruktur och de planerade åtgärderna innebär sammanlagda investeringskostnader med 8,5 miljoner kronor per år de kommande åren. Ett viktigt fokusområde är att förbättra framkomlighet och säkerhet för gång- och cykeltrafikanter. Under 2025 investeras 2,5 miljoner i cykelväg vid Gutebacken och lika mycket i trottoar vid Jägargatan.

Stora delar av medlen för trafikinvesteringar kommer under kommande år att användas för åtgärder kopplat till den planerade hastighetsöversynen i Visby. Åtgärder avseende sänkt hastighet i Visby är en avgörande faktor för att komma till rätta med luftkvaliteten eftersom sänkta hastigheter sannolikt bidrar till att biltrafiken i centrala Visby minskar. Samtidigt finns stora behov av reinvestering i trafiksignaler och belysning, där 2 miljoner kronor per år är planerat för belysning samt totalt 2,5 miljoner kronor kommer att investeras i trafiksignaler. Detta innebär att de 8,5 miljoner kronor som är avsatta för trafikinvesteringar inte motsvarar de verkliga behoven, men samtidigt finns heller inte resurser att genomföra en större investeringsvolym.

Investeringar i lekplatser och utegym

Under några år har investeringar gjorts i lekplatser utifrån framtagna tioåriga handlingsplaner för att komma ikapp med en underhållsskuld vilken medfört bristande säkerhet. Framöver minskar behovet av större investeringar för lekplatser och arbete sker med mindre investeringar för att upprätthålla en kontinuerlig kvalitet. Satsningar har istället gjorts på att

anlägga fler utegym, vilket kommer fortsätta under de kommande åren. Under den kommande investeringsperioden satsas en större del på temalekplatser i tätorterna Klintehamn, Hemse, Slite och Roma.

Trädinvesteringar

Plantering av träd pågår enligt femårig Trädvårdsplan för Visby. Planen är att färdigställa trädvårdsplan för samtliga tätorterna och fortsätta plantering i enlighet med den.

Parkinvesteringar

Framöver finns ett tydligare fokus vid utformning av parker utifrån perspektiven folkhälsa, klimat och barnperspektiv. Flertalet av de parker som behöver ses över under budgetperioden ligger i tätorterna till exemplen Sliteparken, Kronhagsparken i Fårösund, Donnersparken och centumparken i Klintehamn.

Aktivitetsparker

Det finns ett fokus på att arbeta med aktivitetsparker, där Sparkenparken och Bingebyparken är två platser som utpekats både i grönplanen och i Gotland 2040. Här finns planer på ett succesivt utvecklingsarbete till aktivitetsparker, något som vi idag inte har på Gotland, men som finns i många andra kommuner.

Badplatsinvesteringar

Utifrån resultatet av pågående arbete med att ta fram riktlinjer för bad- och besöksplatser med tillhörande tioåriga handlingsplan kommer att medföra behov av investeringar. Tillgänglighetsanpassningar är en viktig fråga som arbetas kontinuerligt med i alla projekt.

Investeringar för att förbättra luftkvaliteten i Visby (PM10)

Åtgärdsprogrammet för minskning av halten skadliga partiklar i luften (PM10) i Visby ska revideras 2025 och erfarenheten hittills visar att ytterligare och utökade åtgärder kommer att krävas. För park- och trafikavdelningen innebär åtgärderna både insatser gällande metoder för halkbekämpning och dammbindning men även förändringar i trafikregleringen avseende hastighetsbegränsningar och parkering.

Granit används nu i Visby för halkbekämpning och utvärdering pågår av effekter på luftkvaliteten. Om utvärderingen visar att denna åtgärd inte är tillräcklig krävs ytterligare investeringar. Vilka investeringar som kan bli nödvändiga avgörs av mätningar av partikelinnehåll som genomförs under mars månad.

Utökad städning med vacuumstädmaskin kan ge positiva effekter på luftkvaliteten, vilket kräver en investering om cirka 6 miljoner kronor. Denna investering bedöms nödvändig om halkbekämpning med granit eller annat grusmaterial görs framöver, för att på ett säkert sätt kunna samla in materialet utan att onödiga dammpartiklar sprids. Dammbindning är ett effektivt sätt att minska partikelhalten i luften vilket företrädesvis sker med hjälp av saltlake. Även halkbekämpning kan genomföras med hjälp av saltlake. Vid användning av saltlake för halkbekämpning minskar behovet av dammbindning. Metoden för att dammbinda och halkbekämpa med saltlake kräver investeringar. Denna investering kan användas för båda ändamålen beroende på kommande beslut. Investeringen omfattar cirka 3 miljoner kronor. Om halkbekämpning med grusmaterial fortsätter vara den primära halkbekämpningsmetoden krävs en investering i vacuumstädmaskin motsvarande 6 miljoner kronor, vilket innebär kapitalkostnader motsvarande 500 000 kronor 2025 och sedan 700 000 kronor per år. Om den primära halkbekämpningsmetoden istället byts ut till salt blir investeringsbehovet istället 3 miljoner kronor och således halverade

kapitalkostnader jämfört med alternativet med vacuumstädmaskin. Kapitalkostnaderna kräver finansiering genom ramtillskott.

Nyinvesteringar stadsmiljö, parker och vägar

Ett flertal större infrastrukturprojekt pågår eller är planerade de kommande åren. Dessa projekt kräver investeringsmedel, likväl som justerad driftsbudget på grund av kommande kapitalkostnader.

Kopparsviksbron

Genomförd förstudie för en permanent gångtrafiklösning för kryssningskajen i Visby hamn med tillhörande utkikspalt, resulterade i en lösning som innebär en investeringsutgift omkring 60 miljoner kronor. 2023 tilldelades investeringsmedel om 30 miljoner och resterande 30 miljoner kronor ligger i investeringsplanen för 2026. Denna investeringsram behöver tidigareläggas till 2025 eftersom projektet ska vara klart under nästa år.

Investeringen kommer resultera i kapitalkostnad om cirka 2,7 miljoner kronor och driftkostnad om 200 000 kronor per år efter färdigställandet vilka kommer behöva finansieras med ramtillskott.

Vågbrytare Strandpromenaden

Norderstrand och strandpromenaden i Visby stormskadades under vintern 2021-2022. De ytliga skadorna lagades inför sommarsäsongen 2022. En genomlysning av konstruktionerna har gjorts för att identifiera hur framtida stormar skulle kunna påverka platserna framöver. Genomlysningen konstaterade att omfattande åtgärder behövs, med bland annat vågbrytare, för att säkerställa att platserna fortsatt är attraktiva och säkra för en längre period framöver. En förstudie kommer att genomföras under 2025 och genomförande under 2026 och 2027. Uppskattad investeringsbudget under en tvåårsperiod är 22,4 miljoner kronor. Ramtillskott behövs för de kapitalkostnader som blir resultatet av investeringen vilka beräknas uppgå till cirka 700 000 kronor 2028 och därefter cirka 1,2 miljoner kronor årligen.

Belysning innerstaden

Vid en kartläggning av belysningen i Visby innerstad har konstaterats att anläggningen (kablar och stolpar) har passerat den tekniska livslängden. Den belysningsanläggning som idag finns i Visby innerstad är från början av 1900-talet och utgör en viktig del i den kulturmiljö som återfinns inom Visbys världsarv. Sedan anläggningen togs i bruk har flertalet förändringar och reparationer gjorts som nu har lett till belysningsanläggningen idag består av olika material och stolpar. Totalt finns det cirka 850 ljuspunkter placerade i eller i närheten av innerstaden som nu skulle behövas bytas ut. Därför pågår framtagande av ett belysningsprogram som syftar till att säkerställa en god och enhetlig belysning som bidrar till att skapa en hållbar och attraktiv innerstad utan att förvanska kulturmiljön. Om dagens anläggning inte förnyas finns det risk att delar av anläggningen kommer att behöva släckas ner eller tas ur bruk då normala felavhjälpande drift- och underhållsåtgärder inte längre räcker till. Den nya belysningen är en energibesparande åtgärd. Belysningsprojektet bedöms totalt ta tio år att genomföra och för perioden 2025-2029 äskas om totalt 78 miljoner kronor. För de kapitalkostnader som projektet kommer generera behövs ramtillskott från 2025 och framåt om 1-2,9 miljoner kronor. Efter genomförd investering kommer anläggningen att generera lägre drifts- och underhållskostnader.

Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer

Med anledning av höjning av terrorhotnivån, Gotlands strategiska läge och ett eventuellt inträde i NATO har ett samarbete med polisen inletts gällande säkerhet på offentlig plats.

Ett antal platser har tillsammans med polisens nationella terrordskydd identifierats och prioriterats för utökade säkerhetsåtgärder vad avser HVM (hostile vehicle mitigation). Fokus ligger i huvudsak på att minimera skadeutfall på platser med hög koncentration av så kallade mjuka mål. De flesta platser har ett säsongsbetonat skyddsbehov men av kostnadsskäl kan permanenta lösningar vara att föredra. På platserna kommer att antal olika fordonshinder behöva implementeras i form av exempelvis pollare, kraschblock och liknande, såväl fasta som mobila anordningar. I ett första steg är det nödvändigt med inköp av material för beredskapslager då regionen behöver ett lager med avspärrningsmaterial för planerade och akuta behov av tillfälliga avspärrningar. Detta lager ska nyttjas i ett första steg för att säkra platser i väntan på utredningar och inköp av material för permanenta lösningar. Åtgärderna bedöms innebära investeringar motsvarande totalt 7,5 miljoner under åren 2025-2027, vilket innebär årligen ökande kapitalkostnader från 150 000 kronor från 2025 till 900 000 kronor år 2029.

Kommande nyinvesteringar

Solbergaleden

Från 2028 kommer investeringar att krävas i form av infrastrukturåtgärder på och runt Solbergaleden med anledning av planerade exploateringsprojekt i området.

Avfallssortering välbesökta platser

Från och med den 1 januari 2026 ska alla kommuner ansvara för att ge förutsättningar för avfallssortering vid välbesökta platser. Det här innebär att investering behövs i nya sorteringskärl samt ny lösning för insamling och hantering av avfallet, vilket även skulle kunna innebära behov av inköp av nya fordon. Frågan är under utredning, men kommer att innebära investeringsbehov och sannolikt även ett behov av ökade resurser i driftsorganisationen. Kommunerna kommer att ersättas av förpackningsproducenterna för kostnaderna kopplat till sorteringen, men bedömningen är att ersättningen inte kommer att täcka de kostnader som uppstår för kapitalkostnader och övrig drift.

Investeringsmedel för iordningställande av allmänna anläggningar kopplat till ej fullgjorda exploateringsavtal

Alla allmänna platser ska ha en huvudman som är ansvarig för att ställa i ordning och förvalta de allmänna platserna, däribland utbyggnad och skötsel av gator. Huvudregeln i plan- och bygglagen, PBL, anger att kommunen är huvudman för de allmänna platserna i en detaljplan. Om det finns särskilda skäl för att kommunen inte ska vara huvudman (även kallat enskilt huvudmannaskap) kan kommunen bestämma detta i detaljplanen. För genomförandet av en detaljplan där en exploatör är inblandad ska Region Gotland teckna exploaterings- eller markgenomförandeavtal med exploatören. Avtalen syftar bland annat till att reglera parternas rättigheter och skyldigheter samt hur kostnaden för iordningställandet av allmän plats ska fördelas. Om exploatören ska bekosta delar av iordningställandet av allmän plats med kommunalt huvudmannaskap ska Region Gotland ändå svara för utförandet. Detta säkerställer att de allmänna anläggningar som ska förvaltas av huvudmannen Region Gotland håller den standard som regionen kräver.

Region Gotland har i vissa äldre exploateringsavtal ålagt exploatören med ansvaret för iordningställandet av allmän plats med kommunalt huvudmannaskap. Detta har medfört att de anläggningar som har byggts ut har gjorts så till en undermålig standard vilket medfört att regionen, så som huvudman, inte fullgjort sin lagstadgade skyldighet avseende iordningställande och förvaltning. Det finns aktuella fall på Gotland som är under utredning av mark- och exploateringsavdelningen vid samhällsbyggnadsförvaltningen, vilka

kan komma att föranleda behov av investeringsmedel till park- och trafikavdelningen för iordningställande av de allmänna anläggningar som exploatören inte byggt ut på ett fullgott sätt. Risken är identifierad till mål och budget 2025-2026 och om behovet av investeringsmedel uppstår under perioden 2025-2026 föreslås att detta äskas separat genom tilläggsanslag. Därefter kommer kapitalkostnader samt ökade kostnader för drift och underhåll av anläggningarna vilka behöver kompenseras med motsvarande ramtillskott.

Tabell 10: Förslag investeringar stadsmiljö, gator och vägar (tkr)

	2025 Förslag budget	2026 Förslag budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Beläggingsprogram	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Enskilda vägar	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Reinvesteringar trafik	8 500	8 500	8 500	8 500	8 500
Parkinvesteringar	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Summa reinvestering stadsmiljö, gator & vägar	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Fastställd budget/plan	30 000	30 000	30 000	30 000	
Gångtrafiklösning kryssningskaj	30 000				
Fastställd budget/plan	-	30 000			
Belysning Visby innerstad 	14 000	16 000	16 000	16 000	16 000
Fastställd budget/plan	14 000	14 000	7 000		
Upprustning och åtgärd Norderstrand/Kruttornet		11 200	11 200		
Fastställd budget/plan	11 200	11 200			
Förbättrad luftkvalitet - PM10 	6 000				
Säkerhetsåtgärder offentliga miljöer	2 500	2 500	2 500		
Kung Magnusväg/Jägargatan, cykelväg 		4 500			
Summa nyinvestering stadsmiljö, gator & vägar	52 500	34 200	29 700	16 000	16 000
TOTALT investeringar stadsmiljö, gator & vägar	82 500	64 200	59 700	46 000	46 000

Exploateringsbudget infrastrukturinvesteringar i gator/vägar/park etc.

Budget för infrastrukturinvesteringar inom ramen för exploateringsverksamheten redovisas i exploateringsplan och budget och äskas inte av teknikförvaltningen. Det är av stor vikt för teknikförvaltningen att ha kännedom om investeringarna eftersom ansvaret för tillgångarna överlämnas till förvaltningen när exploateringsprojektet är genomfört. Investeringar enligt föreslagen exploateringsbudget uppgår under planperioden till 380 miljoner. Eventuella äskanden av ramtillskott för tillkommande drift- och kapitalkostnader till följd av ny infrastruktur i exploateringsområden redovisas under avsnitt 3.3. Föreslagen investeringsbudget för infrastrukturinvesteringar i gator, vägar, parker med mera redovisas i tabellen nedan i syfte att samtliga investeringar inom området ska presenteras i sin helhet i denna skrivelse.

Tabell 11: Investeringar gator/vägar/park enligt exploateringsplan och budget 2025-2029 (tkr)

Exploateringsområde	2025 Förslag budget	2026 Förslag budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Visborg	39 500	66 500	52 000	42 800	21 500
Gråbo	10 000	16 500	8 500	6 000	
Annelund			7 000	20 500	16 700
Sotaren Terra Nova			1 000	24 000	
Industrimark Visby	19 200				
Torslunden	1 100	27 400			
TOTALT gator/vägar/ park, exploatering	69 800	110 400	68 500	93 300	38 200

4.1.3 Investeringar i fastigheter

Region Gotlands fastighetsbestånd består av cirka 170 fastigheter med cirka 500 byggnader vilka i huvudsak är byggda under 50- till 70-talen. Det totala investeringsbehovet inom fastighetsförvaltningen uppgår till 804 miljoner kronor under planperioden.

Investeringsutgifter fastighetsägaransvar och planerat underhåll.

Rollen som fastighetsägare medför ansvar för att fastigheterna uppfyller myndighets- och lagkrav. Ett årligt investeringsanslag behövs för att säkerställa att regionens fastighetsbestånd förvaltas i enlighet med ställda krav. Investeringsanslaget omfattar även investeringar för planerat underhåll. Planerat underhåll utförs med periodicitet längre än ett år och syftar till att återställa en byggdelsfunktion. Åtgärderna avser såväl inre- som yttre underhåll. Under planperioden finns behov av ett flertal större underhållsåtgärder i form av bland annat takomläggning och renoveringar av fasader där även tekniska system behöver ersättas. Ökade krav avseende driftsäkerhet innebär att tekniska system måste bytas ut då nuvarande lösningar har uppnått eller börjar uppnå slutet av sin tekniska livslängd. Vissa av underhållsåtgärderna innebär att verksamheter tillfälligtvis måste evakueras till andra lokaler. Exempel på åtgärder som måste genomföras är utbyte av ett antal låg- och högspänningsställverk, renoveringar av fasader, fönster och tak, utbyte av avloppsstammar, dräneringar av husgrunder samt utbyte av brandlarm, passagesystem, hissar, pellets-pannor, värmeanläggningar och kylanläggningar med mera.

Fastighetsförvaltningen äskar om utökad budget under planperioden med 10 miljoner kronor årligen för investeringar för periodiskt underhåll. Skälet är att underhållet för vissa byggnader är eftersatt samt högre priser för både material och personal. Region Gotlands fastighetsbestånd omfattar cirka 400 000 m². Underhåll görs motsvarande cirka 18 000 m²/år, vilket innebär att det tar cirka 22 år att underhålla samtliga byggnader. För att öka takten och komma ifatt med det eftersatta underhållet behövs utökad investeringsbudget. Fastighetsförvaltningen har även visst underhållsansvar (ofta invändigt ytskikt) för de inhyrda lokalerna vilket omfattar ca 100 000 m². Totalt investeringsbehov för femårsperioden uppgår 550 miljoner kronor. Investeringarna innebär ökade kapitalkostnader vilka finansieras genom ett generellt påslag på internhyran.

Utbyte av befintlig ventilation

Det finns idag lagkrav i Plan-och bygglagen som reglerar hur lokalers ventilationssystem ska utformas för att uppfylla ett tillfredställande inomhusklimat. Ventilationsanläggningar

kontrolleras regelbundet i enlighet med bestämmelserna för obligatorisk ventilationskontroll. Det finns ett ökat behov av att verksamhetsanpassa och förändra lokalerna vilket ofta innebär att ventilationen behöver anpassas för de nya förutsättningarna. Det handlar ofta om att byta ut kanalisation och fläktar med tillhörande styr- och reglerutrustning. De åtgärder som utförs medför generellt att energi- och miljöbesparingar görs vilket bidrar till måluppfyllelse gentemot regionens mål för ekologisk hållbarhet. För perioden 2025-2029 bedöms ett årligt behov om 15 miljoner kronor för utbyte av ventilation. Ökade kapitalkostnader för investeringarna finansieras genom ett generellt påslag på internhyran.

Uppförande av solceller

Regionfullmäktige har antagit ”Riktlinjer för Region Gotlands utbyggnad av solceller”. Dessa är styrande vid underhållsprojekt av tak. För perioden 2025-2029 bedöms ett årligt behov om 5 miljoner kronor för installation av solceller på befintliga byggnader. Ökade kapitalkostnader för investeringar finansieras genom ett generellt påslag på internhyran. Det har varit vissa utmaningar med uppförande av solceller trots ambitionen att sådana ska installeras enligt riktlinjen. Det har handlat om exempelvis uteblivna bygglov med hänvisning till kulturhistoriska värden samt förordningar i upphandlingar där solceller ingått i totalentreprenaden.

Investeringsmedel för klimatanpassning och ökad robusthet

Fastighetsförvaltningen ser ett investeringsbehov med anledning av klimatiförändringar som kräver anpassning av fastighetsbeståndet. Ansvaret för klimatanpassning är fördelat på en rad aktörer, och det finns lagstiftning som tydligt pekar på att kommuner ska klimatanpassa. Region Gotlands översiktsplan, som planerar att antas i slutet av 2024, förordar naturbaserade klimatanpassningslösningar på Gotland, exempelvis förgröning av hårdgjorda ytor, öppna dagvattenlösningar och att främja etableringen av multifunktionella ytor. Åtgärder för att skydda och minska påverkan av klimatiförändringar behöver identifieras för Region Gotlands bebyggda fastigheter. Det gäller åtgärder för skyfall och översvämningar men även åtgärder för att minska påverkan av varmare klimat. En konsekvens av klimatiförändringar och högre ställda krav på inomhusklimatet och för att klara krav på inomhustemperaturer behöver ventilationen anpassas och utökas med någon form av kyla/solavskärmning. Framst är det lokaler för särskilt boende, vårdcentraler och sjukhuset. Ett förändrat säkerhetspolitiskt läge har ställt ökade krav på kontinuitetshantering och robusthet för våra fastigheter. För att möta dessa krav, vilka krav som gäller behöver identifieras och åtgärdas. För år 2025 äskas 1 miljon kronor och därefter 5 miljoner kronor årligen. Ökade kapitalkostnader för investeringar finansieras genom ett generellt påslag på internhyran.

Reservkraft och ställverk Korpen 5

Reservkraften och ställverken på Korpenområdet har uppnått sin tekniska livslängd och måste bytas ut. De är från 1980-talet och uppfyller inte krav på säkerhet och funktion samtidigt som det är brist på reservdelar. Behovet av reservkraft har ökat inom fastigheten då det idag ställs högre krav på driftsäkerhet. Ett ställverk för elkraft fyller många funktioner för att en verksamhet ska kunna vara driftsäker. Den totala investeringsutgiften beräknas till 50 miljoner kronor. Projektet har drabbats av försening då omtag har krävts av upphandling av entreprenör och därför äskas resterande budget om 31 miljoner kronor först till 2026. Ökade kapitalkostnader för investeringen finansieras genom ett generellt pålägg på internhyran.

Utbyte av lysrör och armaturer till LED

EU har fastställt att lysrör av typ T8 inte får importeras till EU från augusti 2023, detta innebär att de lysrör som finns får säljas när de är slut så finns inga nya att tillgå. Detta är ett led i att få bort skadliga ämnen som finns i lysrören, exempelvis kvicksilver.

Fastighetsförvaltningsavdelningen har kontinuerligt bytt ut lysrör till LED-belysning i underhållsprojekt men nu behöver takten ökas för att kunna ha fungerande belysning i lokalerna. Att byta till LED innebär en energibesparing på cirka 30-70 procent. I samband med bytet kan man planera för belysningsstyrning som ytterligare reducerar elförbrukningen, samtidigt som kostnaden för service och underhåll minskar. För perioden 2025-2029 bedöms ett investeringsbehov om 20 miljoner kronor årligen. Ökade kapitalkostnader för investeringar finansieras genom ett generellt påslag på internhyran.

Investeringar för utveckling av fastigheter

Hyresgäster i regionens fastigheter har ofta önskemål om att utveckla de fastigheter där verksamheten bedrivs. Exempel på föreslagna åtgärder är nya eller fler parkeringsplatser, asfalterade ytor, cykelgarage/cykelställ, sopbodas/förråd och infrastruktur för laddning av elfordon. För perioden 2025-2029 bedöms ett årligt behov om 0,5 miljoner kronor för investeringar i befintliga byggnader. Eftersom sådana investeringar har karaktären av verksamhetsanpassning så bör investeringen finansieras med respektive objekts internhyra.

Tabell 12: Förslag investeringar i fastigheter (tkr)

	2025 Förslag budget	2026 Förslag budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Utbyte av ventilation 	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Fastställd budget/plan	15 000	15 000	15 000	15 000	-
Fastighetsägaransvar	90 000	100 000	110 000	120 000	130 000
Fastställd budget/plan	70 000	70 000	70 000	70 000	-
Uppförande av solceller 	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Fastställd budget/plan	5 000	5 000	5 000	5 000	-
Utveckling av fastigheter	500	500	500	500	500
Fastställd budget/plan	500	500	500	500	-
Utbyte av lysrör och armaturer till LED 	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Fastställd budget/plan	20 000	20 000	20 000	20 000	-
Reservkraft och ställverk Korpen		31 000			
Fastställd budget/plan	31 000				
Åtgärder klimatanpassning/robusthet 	1 000	5 000	5 000	5 000	5 000
TOTALT fastighetsförvaltning	131 500	176 500	155 500	165 500	175 500

4.1.4 Investeringar i hamnar

De kapitalkostnader som blir resultatet av de investeringar som genomförs inom ramen för den skattefinansierade hamnverksamheten finansieras via det investeringsutrymme som uppstår i och med de årliga avskrivningarna samt genom ett positivt driftresultat.

Rensmuddring Klintehamn

Syftet med investeringarna är att kunna utföra rensmuddring av främst vändzonen för lastfartyg samt farleden till och längs med kajerna vid Karlsöpiren. Vid egenkontroll av vattendjupet kan det konstateras att det finns en betydande sandvandring i området. För 2026 äskas om 3 miljoner kronor för ändamålet.

Logistikyor Klintehamn

Klintehamns hamn har utvecklats och är Region Gotlands största godshamn främst för de gröna näringarna med jordbruks- och skogsprodukter. Det krävs ett kontinuerligt iordningställande av mer och bättre logistikyor för att möta kundernas behov. Det kommer även krävas att logistikflöden ses över i sin helhet och effektiviseras inom hamnområdet. Åtgärderna innebär en investering om 3 miljoner kronor.

Hantering av dagvatten logistikyor Klintehamn

Klintehamns hamn med sina logistikområden behöver en funktionell, robust och klimat-anpassad dagvattenhantering som lever upp till regionens dagvattenstrategi. Region Gotlands översiktsplan, som planerar att antas i slutet av 2024, förordar naturbaserade klimatanpassningslösningar på Gotland, exempelvis förgröning av hårdgjorda ytor, öppna dagvattenlösningar och att främja etableringen av multifunktionella ytor. Under planperioden äskas om totalt 8 miljoner kronor.

Rensmuddring övriga hamnar

2 miljoner kronor behövs för rensmuddring av övriga hamnar under 2025. Utförda egenkontroller av hamnarnas vattendjup visar på att rensmuddring är nödvändigt i flertalet av våra hamnar.

Utveckling Visby Gästhamn

Investering- och reinvestering om totalt 5,2 miljoner kronor äskas för utveckling av Visby gästhamn. Främst behöver flytbryggorna ersättas med nya. Det behövs även fler flytbryggor för att möta kundernas behov när båtarna blir allt större. Flytbryggorna ska även utrustas för att vara vågbrytande.

Renovering av spont Holmen Visby hamn

Reinvesteringen avser reparation av spont och grundläggande kajkonstruktioner för Holmensnock och östra sida. För att förlänga den tekniska livslängden är det avgörande att renovera den bärande konstruktionen. Driftkonsekvenserna blir ökade kapitalkostnader. Dock ligger det ett stort ekonomiskt värde i att förlänga kajernas livslängd. Holmen nyttjas av såväl inom affärsverksamhet som inom övrig hamnverksamhet, vilket innebär att projektkostnaden delas mellan verksamheterna. Inom ramen för den skattefinansierade verksamheten äskas investeringsmedel om 4,8 miljoner för ändamålet.

Förbättringsåtgärder övriga hamnar

Syftet med investeringarna är att kunna utföra löpande förbättringar och reinvesteringar i övriga hamnar. 14 miljoner kronor äskas för planperioden.

Tabell 13: Förslag investeringar hamnar (tkr)

	2025 Förslag budget	2026 Förslag budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Rensmuddring Klintehamn		3 000			
Logistiktor Klintehamn		2 000	1 000		
Dagvattenhantering logistiktor Klintehamn 		2 000	2 000	2 000	2 000
Rensmuddring övriga hamnar		2 000			
Utveckling Visby gästhamn	1 200	2 000	2 000		
Renovering spont Holmen i Visby	4 800				
Förbättringsåtgärder övriga hamnar	2 000	3 000	3 000	3 000	3 000
TOTALT hamnverksamhet	8 000	14 000	8 000	5 000	5 000
Fastställd budget/plan	8 000	14 000	8 000	5 000	-

4.2 Investeringar i avgiftsfinansierad verksamhet

4.2.1 Investeringar VA

Det totala investeringsbehovet inom VA uppgår till 1 268 miljoner kronor under planperioden. Därutöver kommer VA-investeringar inom exploateringsverksamheten 228,3 miljoner kronor.

Investeringsprojekt VA 2024

Behovet av VA-investeringar är stort idag och framöver. I dagsläget pågår investeringsprojekt med budgeterade investeringsutgifter om totalt 192 miljoner kronor. Flera projekt löper över flera år. Projektavdelningen leder de flesta av VA-verksamhetens projekt. Tidigare har praxis varit att föra över hela projektbudgeten till projektavdelningen inför projektstart vilket har lett till stora budgetöverföringar mellan åren (kompletteringsbudget) under projektens löptid. Strävan är nu att ändra arbetssätt och istället tilldela årliga belopp under projektets löptid vilket förväntas leda till en mindre kompletteringsbudget. För att möjliggöra en mer heltäckande bild av VA-verksamhetens investeringsverksamhet redovisas här de investeringar som finns budgeterade för 2024. Planerade investeringar för planperioden redovisas därefter.

Reinvestering i befintlig VA-anläggning

Någon grundbudget för 2024 finns inte men kompletteringsbudget uppgår till 1,3 miljoner kronor plus 5 miljoner kronor som omdisponerats från annat projekt, totalt 6,2 miljoner kronor. Dessa medel omdisponeras till färdigställande av bräckvattenverket på södra Gotland. Bräckvattenverket är ett stort och komplex verk och det behövs vissa investeringar för att uppnå en driftsäker och robust produktion.

Ombyggnad vattenverk, avloppsreningsverk och förnyelse VA-ledningsnät

Grundbudget för 2024 plus omdisponerade medel kommer att förbrukas under året.

Bunge verksamhetsområde

Det har funnits utmaningar med markavtal vilket orsakat förseningar i projektet. Projektet beräknas att genomföras under 2024.

Ledningsutbyggnad ospecificerat/serviser

Grundbudget 2024 uppgår till 3 miljoner kronor och kompletteringsbudget 3 miljoner kronor. Prognosen är att använda 5-6 miljoner kronor under 2024.

VA-utbyggnad enligt utbyggnadsplan (befintlig bebyggelse)

Grundbudget för 2024 uppgår till 2,5 miljoner kronor och kompletteringsbudget om 2,4 miljoner kronor som kommer disponeras till utbyggnad vid Ardre Vitvär och användas under 2024 för genomförande av nytt verksamhetsområde.

Ledningsbyggnad norra linan Stenkyrka - Martebo

Kompletteringsbudget uppgår till 3 miljoner kronor. Projektet kommer att genomföras 2024 för ledningssträckan till Stenkyrka. Ledningen mellan Stenkyrka och Martebo flyttas till efter planperioden.

Ledning Sanda – Västergarn

Ingen ny budget för 2024, men kompletteringsbudget finns som uppgår till 8,7 miljoner kronor. Driftsättning av ledning för dricksvatten och ledning för avlopp är klar. I projektet ingår även Region Gotlands första verksamhetsområde som byggts enligt utbyggnadsavtal. Projektet avslutas under första kvartalet 2024.

Ledning Västergarn – Tofta

Ingen ny budget för 2024, men en kompletteringsbudget finns som uppgår till 30 miljoner kronor. Projektet beräknas förbruka 33 miljoner kronor 2025. Projektet har försenats avsevärt till följd av stora utmaningar med markavtal. Upphandlingsunderlagen var klara under hösten 2023. Projektet är påbörjat och beräknas klart under första kvartalet 2025.

Ledning Alva – Stånga

Total budget är 42,3 miljoner kronor. Ingen ny budget 2024, men kompletteringsbudgeten uppgår till 2,3 miljoner kronor. Medel avsatt 2025 och 2026 med 20 plus 20 miljoner kronor. Projektet har startats och upprättande av markavtal pågår. Upphandling är planerad till hösten 2024 och genomförande under 2025 och 2026.

Dagvatten och tillkommande kostnader för klimatanpassning

2024 års budget uppgår till 0,5 miljoner kronor. Utredning pågår för lösning av dagvattendammar i Torslunden i Visby. Genomförande sker i samverkan med exploateringsprojektet för Torslunden.

DV Palissaderna, dammar

Kompletteringsbudget finns om 0,9 miljoner kronor. Utredningar pågår för lösning av fördröjning före vattenfallet i Visby hamn. Projektet genomförs under 2024.

Förstärkning Vallevikens avloppsreningsverk

Investeringen avser mobilt avloppsreningsverk som komplement till befintligt avloppsreningsverk i Valleviken. Dialog med leverantör om slutförandet och driftsättning pågår. Kompletteringsbudget finns om 0,6 miljoner kronor.

Fårösund avloppsreningsverk

Grundbudget 2024 uppgår till 5 miljoner kronor. Projektet beräknas kosta 26 miljoner kronor totalt. Investeringsmedel om 10 miljoner kronor år 2025 och 11 miljoner kronor år 2026 äskas. Tillstånd för att få dubblera verkets kapacitet finns.

Ombyggnad Visby avloppsreningsverk

Det finns behov av att anpassa personalutrymmen på verket, men först måste utrymme skapas. Utbyggnadsordningen blir att först skapa utrymme och att ersätta ställverk och reservkraft.

Ombyggnad reservoar Åminne

Reservoaren behöver förbättras och bli större för en robust dricksvattenförsörjning. Grundbudget på 4 miljoner kronor förs inte över i kompletteringsbudgeten. Projektet flyttas till 2025.

Vattenskydd VA-plan

Kompletteringsbudget finns om 2 miljoner kronor. Takten måste öka och fler vattenskyddsområden bildas.

Fordon och maskiner VA

Ny spolbil är beställd och levereras under 2024.

Digitalisering

Grundbudget 2024 är 5 miljoner kronor. Syftet med anslaget är att reinvestera i utrustning så att Region Gotlands IT-avdelning kan ansvara för VA-avdelningens IT-infrastruktur. Det är IT-avdelningen som har rätt kompetens för att ansvara för infrastrukturen och därmed uppnås även rätt säkerhetsnivå enligt gällande lagstiftning.

Visby dricksvattenförsörjning

Satsningen innebär flera stora investeringar och kommer att pågå i många år. Budget 2024 uppgår till 35 miljoner kronor.

Post att omdisponera

Post i kompletteringsbudgeten om 20 miljoner kronor omdisponeras till:

- 10 miljoner kronor till förnyelse VA-ledningsnät
- 5 miljoner kronor till reinvestering i befintlig anläggning
- 5 miljoner kronor till ledning från pumpstation norra Klintehamn till avloppsreningsverket i Klintehamn.

Tabell 14: Investeringsbudget och prognos VA 2024 (tkr)

	Grundbudget 2024	Kompletterings budget 2024	Total budget 2024	Prognos 2024
Reinvestering i befintlig anläggning		1 265	1 265	6 265
Ombyggnad vattenverk	5 500	-926	4 574	4 574
Ombyggnad avloppsreningsverk	4 400	4 544	8 944	8 944
Förnyelse VA-ledningsnät	25 000	-1 773	23 227	33 227
Bunge verksamhetsområde		3 496	3 496	3 496
Ledningsutbyggnad/serviser	3 000	2 962	5 962	5 962
VA-utbyggnad enl. VA-plan	2 500	2 498	4 998	4 998
Ledningsutbyggnad norra linan (Martebo-Stenkyrka)		3 000	3 000	3 000
Ledning Sanda-Västergarn		8 725	8 725	8 725
Ledning Västergarn-Tofta		30 000	30 000	30 000
Ledning från P5 till Klintehamns avloppsreningsverk	10 000	449	10 449	15 449
Ledning Alva-Stånga		2 300	2 300	2 300
Dagvatten och tillkommande kostnader för klimatanpassning 	500	40	540	540
Dagvattendammar Palissaderna 		851	851	851
Förstärkning Vallevikens avloppsreningsverk		562	562	562
Avloppsreningsverk Fårösund	5 000		5 000	5 000
Lokalanpassning Visby avloppsreningsverk	5 000		5 000	5 000
Reservoar Åminne	4 000	-4000	0	0
Vattenskydd VA-plan		2 000	2 000	2 000
Testbädd Storsudret		1 000	1 000	1 000
Maskiner och fordon VA	5 000	5 117	10 117	10 117
Digitalisering	5 000		5 000	5 000
Visby vattenförsörjning	50 000	-15 000	35 000	35 000
Post att omdisponera		20 000	20 000	
Summa	125 100	67 110	192 210	192 210

Investeringsprojekt VA 2025-2029

Reinvestering VA-anläggningar

De gotländska kommunala vatten- och avloppsanläggningarna börjar till stora delar nå slutet av sin tekniska livslängd och tidigare besparingar på underhållssidan har resulterat i större investeringsbehov. Både vatten- och avloppsverk behöver moderniseras, men framförallt är ledningsnäten i behov av reovering. Därtill behöver både vatten- och avloppsverk uppdateras till gällande krav med om- och tillbyggnader samt olika anpassningar.

Förnyelse VA-ledningsnät

Syftet med anslaget är att kunna åtgärda läckande vatten- och avloppsledningsnät genom ett fortlöpande arbete med att ersätta uttjänta ledningar med nya. Region Gotland behöver förnya mellan 0,6-0,7 procent av ledningsnätet årligen för att uppnå en hållbar

förnyelsetakt. Omräknat först till ledningssträcka och sen till pengar, behövs 35-40 miljoner kronor årligen. Totalt tas 190 miljoner kronor upp för planperioden.

Reinvesteringsprojekt i befintlig VA-anläggning

För inte öka underhållsskulden och uppfylla lagkrav behövs, enligt VA-planen, 50 miljoner kronor årligen. Nyinvesteringar och exploateringar ianspråktar stor del av tillgängliga resurser avseende såväl personal som investeringsmedel. Utrymmet för reinvesteringar varierar beroende på hur övriga investeringar planeras. Under planperioden 2025-2029 upptas endast 10 miljoner kronor per år, totalt 50 miljoner kronor.

Förnyelse av vattenverk

Syftet med anslaget är löpande reinvestering samt mindre uppdateringar av vattenverken till gällande krav med om- och tillbyggnader samt olika driftsanpassningar. Totalt 33,5 miljoner kronor tas upp under planperioden.

Förnyelse av avloppsreningsverk

Syftet med anslaget är löpande reinvesteringar i avloppsreningsverken samt mindre uppdateringar till gällande krav vilket innebär om- och tillbyggnader samt olika driftsanpassningar. Behovet under planperioden uppgår till totalt 27,5 miljoner kronor.

Digitalisering och uppbyggnad av VA-nätet

Syftet med anslaget är att reinvestera i utrustning så att Region Gotlands IT-avdelning kan ansvara för VA-avdelningens IT-infrastruktur. Det är IT-avdelningen som har rätt kompetens för att ansvara för infrastrukturen och därmed uppnås även rätt säkerhetsnivå enligt gällande lagstiftning. Denna process är beräknad att pågå till och med 2028 och totalt äskas om 20 miljoner kronor under perioden.

Nyinvestering VA-anläggningar

Projekt som inte fanns med i Mål- och budgetskrivelse 2024-2026 markeras med NY samt en förklaring.

Ledningsutbyte ospecificerat

Syftet med anslaget är att möjliggöra förtätning av VA-nätet. Under planperioden äskas om totalt 25 miljoner kronor.

Nya anslutningar (verksamhetsområden enligt utbyggnadsplan)

Syftet med anslaget är bygga ut verksamhetsområden inom befintlig bebyggelse enligt VA-utbyggnadsplanen. För planperioden tas 20 miljoner kronor upp.

Råvattenledning och pumpstation Ava/Fårö - NY

Syftet med anslaget är att bygga pumpstation och råvattenledning från Ava grundvattentäkt till nytt vattenverk. För perioden 2025-2026 tas 15 miljoner kronor upp. Vattendomen ska tas i bruk under 2024 och kontrollprogram ska påbörjas, vilket kan ske utan att ledningar till vattenverket är på plats. Byggnation av pumpstation påbörjas 2024 och färdigställs tillsammans med ledningen senare.

Ledning Västergarn – Tofta - NY

Projektet har drabbats av kraftiga förseningar eftersom det har varit stora utmaningar med markavtal. Medel har därför omdisponerats till andra projekt. Projektet är påbörjat och beräknas klart första kvartalet 2025. Projektet behöver 33 miljoner kronor 2025 för att vara fullt ut finansierat.

Ledning Alva – Stånga - NY

Projektet är påbörjat och upprättande av markavtal pågår. Upphandling ska göras under hösten 2024 och genomförande beräknas till 2025-2026. Total budget är 42,3 miljoner kronor. Investeringsmedel äskas för 2025 och 2026 med 20 plus 20 miljoner kronor.

Överföringsledning till Valleviken

Syftet är att säkra medel till överföringsledning mellan Othem och Valleviken för att bygga ut verksamhetsområde till Hideviken i enlighet med föreläggande från Länsstyrelsen (§6 LAV). För planperioden 2026-2029 tas totalt 95 miljoner kronor upp. Färdigställande beräknas bli under 2027-2029.

Råvattenledning Akebäck till Roma

Syftet med anslaget är att bygga råvattenledning från vattentäkten i Akebäck till Roma via befintlig vattentäkt. Arbetet är beroende av tillstånd för vattenuttag i vattentäkten. För planperioden 2027-2028 tas 15 miljoner kronor upp.

Ledning i norra Visbys ledningsnät

Syftet med investeringen är att öka flödet i norra Visbys spillvattennät så att exploatering kan möjliggöras i norra Visby och Väskinde. För planperioden 2026-2028 tas 21 miljoner kronor upp.

Dagvatten och tillkommande kostnader för klimatanpassning

Syftet med anslaget är att göra fördröjningslösningar för dagvatten i befintligt bebyggelse och klimatanpassningar av VA-anläggningar. Under planperioden tas investeringsanslag om 21,5 miljoner kronor upp.

Fårösund avloppsreningsverk

2018 byggdes ett nytt kemiskt reningssteg för 4 000 pe¹ och det planerades att göra en ombyggnad för det biologiska reningssteget när nytt tillstånd finns för 4 000 pe. Under tillståndprocessen har det konstaterats att det kan komma att krävas avancerad teknik för att få tillstånd till 4 000 pe, varför det tas upp investeringsanslag för 2025-2026 med 21 miljoner kronor.

Fårö vattenverk - NY

Syftet med anslaget är att bygga ett permanent vattenverk på Fårö som ska rena vatten från två råvattentäkter. Verket ska förse norra Fårö med dricksvatten till samlad bebyggelse som har ett behov med hänsyn till människors hälsa och miljö. För planperioden 2027-2029 tas 100 miljoner kronor upp.

Visby framtida avloppshantering och reinvestering av Visby avloppsreningsverk

För att säkerställa hantering av spillvatten och tillräcklig kapacitet krävs reinvestering i Visby avloppsreningsverk och slamhantering. För att säkra en effektiv lösning tillsätts en utredningsgrupp. Investeringsbehovet under planperioden uppskattas till 110 miljoner kronor.

Driftoptimering bräckvattenverket på södra Gotland

Bräckvattenverket på södra Gotland är ett stort och komplicerat verk som kräver en del justeringar. Budget om 30 miljoner kronor behövs för slutlig injustering

¹ Personekvivalenter – avser den mängd BOD som motsvarar den genomsnittliga dagliga BOD-utsläppet per person. BOD – Biokemisk syreförbrukning. Används för att mäta mängden (kg) syreförbrukande organiskt material i vatten.

Ombyggnad av dricksvattenreservoar i Åminne

Nuvarande reservoar är uttjänt och för liten. För 2025 budgeteras 5 miljoner kronor.

Ombyggnad Eskelhem avloppsreningsverk

Utredning om Eskelhem avloppsreningsverk pågår som kommer visa på om verket ska vara kvar eller om spillvattnet ska kopplas på överföringsledningen till Klintehamn. För år 2027 tas 9 miljoner kronor upp.

Nytt avloppsreningsverk på sydöstra Gotland

Syftet med anslaget är att ta ett samlat grepp om avloppsreningsverken på sydöstra Gotland. Alla verken är i stort behov av reinvestering och behöver uppgraderas till kommande krav. Utredning om det behövs ett eller flera verk ska påbörjas. Investeringen beräknas till minst 200 miljoner kronor och påbörjas under 2029 då 25 miljoner kronor äskas.

Reinvestering av avloppsdammar

Beroende på EU:s direktiv angående återanvändning av renat spillvatten, så tas beslut på reinvestering av bevattningsdammarna och dammarna Väskinde, Roma, Träkumla, Stånga, Alva och Havdhem. Ännu har inte den totala investeringen uppskattas, men för år 2028-2029 äskas om 10 miljoner kronor.

Vattenskydd VA-plan

Investeringsmedel äskas för planperioden om totalt 7 miljoner kronor. Syftet med investeringen är att ta ett samlat grepp kring hur Region Gotland ska arbeta för att säkerställa skyddet för sina allmänna vattentäkter, både kvantitativt och kvalitativt. Flertal vattentäkter saknar rådighet, tillstånd och/eller vattenskyddsområde.

Fordons- och maskinanskaffning VA

Syftet med anslaget är att kunna göra reinvesteringar enligt maskinanskaffningsplan. Teknikförvaltningen köper in de fordon som bäst svarar mot verksamheternas behov. Fordonsanskaffningarna ska också leda mot klimatmålen, och teknikförvaltningens fordon ska tankas med antingen biogas eller HVO100 i enlighet med drivmedelspolicyn. För planperioden tas investeringslag om 17,5 miljoner kronor upp.

Visby framtida vattenförsörjning och reinvestering i Visby och Tingstäde vattenverk

Försörjningen av det allmänna dricksvatten på Gotland är en komplicerad process där många delar måste samverka för att allt ska fungera. För att kunna säkerställa dricksvattentillgången i Visby inför kommande utbyggnader måste vattenfrågan snarast lösas. Det behövs reinvestering i Visbys södra vattenverk och reservoar. Reningen av råvattnet behöver förbättras för såväl Visby söder som norr samt reinvestering alternativt nybyggnation av vattenverk i Tingstäde. Vidare behövs förnyelse av råvattenledning från grundvattentäkt till Visbys södra vattenverk och slutligen också ett nytt verk med ny råvattenkälla. För 2025 tas 50 miljoner kronor upp och för 2026 50 miljoner kronor. Under planperioden 2027-2029 tas investeringsanslag om totalt 225 miljoner kronor upp. När lösning finns för ett eller två nya vattenverk, behövs investeringsanslag i storleken som bräckvattenverket på södra Gotland och färdigställande beräknas bli under perioden 2027 till 2030. Om ovan beskrivna åtgärder inte kan genomföras blir konsekvensen att inga nya detaljplaner för Visby, Väskinde och Västerhejde kan antas.

Tabell 15: Förslag investeringar VA (tkr)

	2025 Budget förslag	2026 Budget förslag	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Reinvesteringar					
Förnyelse VA-ledningsnät	35 000	35 000	40 000	40 000	40 000
Reinvestering i befintlig VA-anläggning	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Förnyelse vattenverk	5 500	7 500	7 500	7 500	7 500
Förnyelse avloppsreningsverk	5 500	5 500	5 500	5 500	5 500
Digitalisering och uppbyggnad av VA-nätet	5 000	5 000	5 000	5 000	
Nyinvesteringar ledningar					
Ledningsutbyggnad/serviser	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Nya anslutningar (verksamhetsområden enligt plan)	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Råvattenledning och pumpstation Ava, Fårö	2 000	13 000			
Ledning Västergarn - Tofta	33 000				
Ledning Alva - Stånga	20 000	20 000			
Ledning Valleviken (till/från Slite)		5 000	45 000	20 000	20 000
Råvattenledning Akeback - Busarve/Roma			5 000	10 000	
Norra Visbys ledningsnät		7 000	7 000	7 000	
Dagvatten och klimatanpassning 	1 500	5 000	5 000	5 000	5 000
Nyinvesteringar verk					
Avloppsreningsverk Fårösund	10 000	11 000			
Fårö vattenverk			25 000	25 000	50 000
Förstärkning avloppsreningsverk Visby	10 000	25 000	25 000	25 000	25 000
Driftoptimering bräckvattenverket södra Gotland	15 000	15 000			
Ny- och ombyggnad reservoar Åminne	5 000				
Ombyggnation/förbikoppling avloppsreningsverk Eskelhem			9 000		
Avloppsreningsverk för sydöstra Gotland					25 000
Avloppsdammar				5 000	5 000
Vattenskydd VA-plan	2 000	2 000	1 000	1 000	1 000
Fordon och maskiner VA	2 500	5 000	2 500	5 000	2 500
Totalt VA-verksamhet exkl Visby vattenförsörjning	172 000	181 000	202 500	181 000	206 500
Fastställd budget/plan	75 000	125 000	125 000	125 000	-
Visby vattenförsörjning	50 000	50 000	50 000	100 000	75 000
Fastställd budget/plan	133 000	20 000	70 000	100 000	-
Totalt VA-verksamhet inkl. Visby vattenförsörjning	222 000	231 000	252 500	281 000	281 500

VA-investeringar efter 2029

Det finns större investeringsbehov än de som är redovisade i investeringsplanen. Samhällsbyggnadsprocessens arbete med detaljplaner och exploateringar ianspråkar resurser och prioriteras ofta före utbyggnad av befintlig VA-infrastruktur. Det har gjorts

många utredningar och arbeten avseende Fårö som är i ett behov av både vatten och avlopp till befintlig bebyggelse, det finns endast resurser avsatta under denna planperiod för vatten. De allmänna avloppsreningsverken tar även emot slam från enskilda anläggningar och det finns en risk att investeringar för utökad kapacitet måste göras på alla tre stora avloppsreningsverk alternativt bygga ett verk för mottagning av slam från enskilda anläggningar. Denna investering ryms inte under planperioden.

Det finns inte resurser att möta alla de investeringsbehov som finns under planperioden. Ett antal projekt skjuts därför framåt till efter planperioden:

- Ledningsutbyggnad norra linan (Stenkyrka – Martebo)
- Ledningar från Heidelbergs Materials brott till Othem vattenverk i fall tillstånd till fortsatt brytning inte ges
- Vattenverk Lärbro
- Förstärkning Roma vattenverk
- Förstärkning Tofta vattenverk
- Förstärkning Kappelshamn vattenverk
- Förstärkning Hangvar pumpstation för att få mera vatten till Lickershamn.

Exploateringsbudget infrastrukturinvesteringar VA

Budget för VA-investeringar inom ramen för exploateringsverksamheten redovisas i exploateringsplan och budget och äskas inte av teknikförvaltningen. Det är av stor vikt för VA-kollektivet att ha kännedom om investeringarna, eftersom det är VA-kollektivet som belastas med kapitalkostnaderna och ansvaret för driften efter färdigställande är VA-verksamhetens. Investeringar enligt föreslagen exploateringsbudget uppgår under planperioden till 228 miljoner kronor. Föreslagen investeringsbudget för VA-investeringar inom ramen för exploateringsverksamheten redovisas i tabellen nedan i syfte att samtliga investeringar inom området ska presenteras i sin helhet i denna skrivelse.

Tabell 16: VA-investeringar enligt exploateringsplan och budget 2025-2029 (tkr)

Exploateringsområde	2025 Förslag budget	2026 Förslag budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Visborg	27 800	22 000	37 600	81 600	32 000
Gråbo		4 000	4 000		
Annelund			2 000	5 000	3 000
Industrimark Visby	3 700				
Torslunden	200	2 400			
Sotaren Terra Nova			1 000	2 000	
Totalt VA-investeringar exploatering	31 700	28 400	44 600	88 600	35 000

4.2.2 Investeringar avfall

Investeringsanslag inom avfallsverksamheten behövs för fortsatta satsningar i syfte att upprätthålla fastställd servicenivå och en tillfredsställande trafik- och arbetsmiljösäkerhet. 2025 planeras för ombyggnad av ÅVC Visby och reinvestering i slamfordon. Detta innebär att kapitalkostnaderna kommer att öka med 1,3 miljoner kronor vilka ska finansieras dels genom höjning av grundavgiften i avfallstaxan och dels höjning av avgifterna för slamtömning. Under 2026 kommer flera investeringar ske i samband med införandet av fastighetsnära insamling (FNI). Det är ännu inte utrett hur stor andel som finansieras av

förpackningsbranschen och vad som måste finansieras genom till exempel avfallstaxan eller med skattemedel. Omlastningsplats behöver inrättas för förpackningsavfall på Roma avfallsstation. Samtal pågår med entreprenören på Roma avfallsstation, tillika ansvarig för omlastning av förpackningsavfall, om hur omlastningsstationen ska fungera framöver samt eventuell samfinansiering. Kapitalkostnaderna för denna hantering bedöms uppgå till 2 miljoner kronor 2026 och samt ytterligare 1,9 miljoner kronor 2027. Total kapitalkostnad för förpackningsinsamling och FNI beräknas till 4 miljoner kronor från 2028 och framåt. Dessa kommer till del finansieras av ersättningen som utgår från Naturvårdsverket för insamlad volym av förpackningsavfall.

Under 2026 till 2028 kommer investeringar i containers och slamfordon fortgå med ytterligare höjning av kapitalkostnaderna om cirka 1 miljoner kronor per år. Kostnaderna ska finansieras via avfallstaxans grund- och slamdel. 2027 planeras ombyggnad av Hemse ÅVC. Kapitalkostnaden ska finansieras genom höjning av grundavgiften i avfallstaxan.

Tabell 17: Förslag investeringar avfall (tkr)

	2025 Förslag budget	2026 Förslag budget	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Containers återvinningscentraler	1 000	1 000	1 000	600	600
Slambil/slamsläp	5 000	5 000	5 000		
Visby återvinningscentral, ombyggnad 	5 000				
Hemse återvinningscentral, ombyggnad 			5 000		
Kärl för fastighetsnära insamling 		80 000			
Omlastningsplats fastighetsnära insamling av förpackningar 		3 000	7 000		
Containers Återvinningsstationer förpackningar	500				
TOTALT avfallsverksamhet	11 500	89 000	18 000	600	600
Fastställd budget/plan	33 000	35 100	11 000	6 500	-

4.2.3 Investeringar linjehamn

Den affärsdrivande linjehamnsverksamheten är fullt ut finansierad med externa taxor och avgifter. Samtliga investeringsbehov som presenteras för perioden innebär ökade kapitalkostnader vilka finansieras inom ramen för affärsverksamheten. Det totala investeringsbehovet inom linjehamnens verksamhet under planperioden beräknas till totalt 219,3 miljoner kronor.

Förbättringsåtgärder Visby hamn

Syftet med investeringarna är att kunna utföra löpande förbättringar och reinvesteringar. Investeringsanslag tas upp med totalt 24 miljoner kronor för förbättringsåtgärder i Visby hamn.

Rensmuddring Visby hamn

Reinvesteringsmedel behövs om 8 miljoner kronor för rensmuddring av Visby hamn. För 2026 och 2027 behövs 4 miljoner kronor för vardera år. Efter genomförd djupmätning kan konstateras att det finns ett ackumulerat behov av rensmuddring i Visby hamn för att erhålla hamnens avsedda djup. För att säkerställa linjetrafiken vid lågvattenförhållanden är det av yttersta vikt att hålla djupen enligt sjökorten.

Renovering av spont Holmen Visby hamn

Reinvesteringen avser reparation av spont och grundläggande kajkonstruktioner för Holmensnock och östra sida. Reinvesteringsmedel behövs för ändamålet, totalt 9,6 miljoner kronor under 2025 och 2026. För att förlänga den tekniska livslängden är det avgörande att renovera den bärande konstruktionen. Driftkonsekvenserna blir ökade kapitalkostnader. Dock ligger det ett stort ekonomiskt värde i att förlänga kajernas livslängd. Holmen nyttjas av såväl av affärsverksamhet som i övrig hamnverksamhet, vilket innebär att projektkostnaden delas mellan verksamheterna. Investeringen har delats upp på affärsdrivande- respektive skattefinansierad verksamhet om 4,8 miljoner vardera.

Ombyggnad av hamnterminalen

Hamnterminalen, byggd 1982 då den dimensionerades för 800 000 passagerare per år, är i behov av modernisering och om-/tillbyggnad för att hantera dagens stora mängd passagerare (2019 ~1,8 miljoner passagerare). Hamnterminalen behöver också ha möjlighet att hantera trafik av eventuellt ytterligare rederier och även internationell trafik, det innebär att funktionella tullfaciliteter för passagerare måste säkerställas. Projektet beräknas pågå under perioden 2025-2027 och terminalen behöver vara i drift under hela projekttiden. Ombyggnationen medför investering om totalt 48 miljoner kronor.

Automatiserad förtöjning FL5 och 6

Linjetrafikens allt mer tidspressade hamnanlöp ställer krav på modernisering i form av automatiska förtöjningsanordningar. Inom denna tidsperiod planeras för att färjeläge 5 och 6 förses med så kallad "auto-mooring" till en bedömd kostnad av 80 miljoner kronor, varav 40 miljoner tas upp under 2029.

Muddring och ny logistikyta nordost om oljekajen Visby

Nyttjandegraden av färjeläge 7 har ökat de senaste åren. Därför finns behov av att skapa ny logistikyta nordost om oljekajen. För att skapa ytan krävs muddring och utfyllnad. I det längre perspektivet behövs det även skapas mer redundans för att hantera det stora antalet fartyg i hamnen. För att möta behovet ska anpassning göras så att passagerarfärjorna kan förtöja vid oljekajen. Oljekajen behöver därför förses med nya fenderverk med mera. Investeringsanslag tas upp med totalt 64,5 miljoner kronor år 2026-2028. Under projekteringen ska det undersökas om projektet kan delas upp och utfyllnadsområdet kan användas som deponi i samband med stadsutvecklingsprojekten i framförallt Visby och därmed vinna synergier mellan projekten.

Övernattningssläge Oljekaj

För att skapa redundans och hantera det stora antalet fartyg i hamnen finns behov att möjliggöra för passagerarfärjorna att förtöja vid oljekajen. Detta genom att oljekajen förses med bland annat nya fenderverk samt landelanslutning. Anpassningen beräknas kosta 55 miljoner kronor varav 25 miljoner tas upp 2028.

Ytbeläggning terminalområde

Mot slutet av perioden är bedömningen att stora delar av terminalområdet i Visby hamn behöver ny asfalt, kostnaden beräknas till 5 miljoner kronor år 2027.

Tabell 18: Förslag investeringar linjehamnen (tkr)

	2025 Budget förslag	2026 Budget förslag	2027 Plan	2028 Plan	2029 Plan
Förbättringsåtgärder Visby hamn	4 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Rensmuddring Visby hamn		4 000	4 000		
Renovering spont Holmen	4 800				
Ytbeläggning terminalområde			5 000		
Automatiserad förtöjning färjeläge 5 och 6					40 000
TOTALT linjehamnsverksamhet, exkl särskilda projekt	8 800	9 000	14 000	5 000	45 000
Fastställd budget/plan	8 000	12 600	9 000	10 000	-
Ombyggnad av terminal	14 000	24 000	10 000		
Fastställd budget/plan	4 000	17 300	23 000		-
Muddring och ny logistikyta NO oljekajen		20 000	34 500	10 000	
Fastställd budget/plan			34 500	23 000	
Övernattningsläge oljekaj				25 000	
Fastställd budget/plan				17 000	

4.3 Investeringar för exploatering

Exploateringsplan och exploateringsbudget upprättas av mark- och exploateringsenheten på samhällsbyggnadsförvaltningen. Budgetens utgiftssida omfattar såväl utgifter för att iordningsställa tomtmark för försäljning som investeringsutgifter för infrastruktur som skapas inom ramen för exploateringsverksamheten.

Exploateringsplan och exploateringsbudget ska samordnas med investeringsbudgeten. För att visa på den totala investeringsvolymen inom respektive område redovisas de investeringar som görs i infrastruktur inom ramen för exploateringsverksamheten även här i teknikförvaltningens mål- och budgetskrivelse.

Planerade investeringar inom exploateringsverksamheten för gator, vägar, parker med mera redovisas under avsnitt 4.1.2, tabell 10 och VA-investeringar redovisas i tabell 15 under avsnitt 4.2.1.

4.4 Särskilda projekt

Särskilda projekt redovisas tillsammans med övriga investeringsbehov för respektive verksamhet. Under följande rubriker redovisas behov av investeringsmedel till särskilda projekt:

Stadsmiljö, gator och vägar redovisas, avsnitt 4.1.2.

Fastigheter, avsnitt 4.1.3

VA 4.2.1

Linjehamnen, avsnitt 4.2.3.